

บทที่ 4

มาตรการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับคดียาเสพติดในประเทศไทย

จากการที่ได้ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษริบทรัพย์สินและหลักการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาแล้วในบทที่ 2 บทที่ 3 เป็นการศึกษาถึงการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายยาเสพติด The controlled Substances Act (CSA) กฎหมายว่าด้วยองค์กรที่ใช้อิทธิพลในทางทุจริตและผิดกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO) อีกทั้งการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางอาญาดำเนินการตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา ในบทที่ 4 นี้ จะเป็นการศึกษาถึงมาตรการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามกฎหมายของไทย ตลอดจนทำการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ว่ามีกระบวนการตรวจสอบการริบทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร และมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบในการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดหรือไม่ ซึ่งจะพิจารณาได้ตามลำดับ ดังนี้

4.1 การริบทรัพย์สินคดียาเสพติดตามกฎหมายไทย

การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามกฎหมายของไทย ได้แก่ การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยมีแนวทางและการดำเนินกระบวนการริบทรัพย์สินดังจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

4.1.1 การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

ทรัพย์สินที่จะริบได้ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ต้องเป็นทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดี อันเป็นทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด หรือเป็นทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด บุคคลที่สามซึ่งเป็นเจ้าของที่

แท้จริงและมีได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิดมายื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินในคดีได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ริบตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าวต่อไปนี้

(4.1.1.1) แนวทางในการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานี้ เป็นการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อทรัพย์สินโดยตรง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32

2. ทรัพย์สินที่จะต้องริบเว้นแต่จะเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34

3. ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่จะเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33

1) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32¹

การริบทรัพย์สินประเภทนี้ดูจากตัวทรัพย์สินเองเป็นสำคัญ ปัญหาที่ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นและผลของคดีเป็นอย่างไรไม่จำเป็นต้องพิจารณา กล่าวคือแม้จะปรากฏจากการพิจารณาของศาลว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น ไม่ใช่ของจำเลยในคดีก็ดี หรือในคดีนั้นในที่สุดศาลพิพากษาว่า จำเลยไม่มีความผิดตามฟ้องและให้ยกฟ้องก็ดี แต่ถ้าเข้าลักษณะที่ว่าเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ศาลก็ต้องพิพากษาให้ริบทรัพย์สินนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรา 32 บังคับให้ศาลต้องทำการริบทรัพย์สินประเภทนี้ไม่ใช่ปล่อยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าสมควรให้ริบหรือไม่

ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ ตามมาตรา 32 มี 2 กรณี คือ

(1) ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำเป็นความผิด ได้แก่ ทรัพย์สินเช่นได้นั้นก็ต้องดูจากบทบัญญัติของกฎหมายอาญาต่างๆ ไปว่า มีบทบัญญัติที่ห้ามมิให้บุคคลทำทรัพย์สินเช่นได้นั้นบ้างเมื่อมีกฎหมายห้ามมิให้บุคคลทำทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น หากมีผู้ทำทรัพย์สินเช่นว่านั้นขึ้นมาก็ถือเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ทรัพย์สินนั้นก็เป็น "ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำเป็นความผิด" ตามความหมายนี้ เช่น มาตรา 240 บัญญัติว่า "ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้ เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้

---

¹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 บัญญัติว่า "ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้ เป็นความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิดและมิผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่"

อำนาจให้ออกใช้ หรือทำปลอมขึ้นซึ่งพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญ สำหรับรับดอกเบี้ยพันธบัตร นั้นๆ ผู้ที่กระทำความผิดฐานปลอมเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบปี ถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท” ดังนั้นเงินตราปลอมก็เป็นทรัพย์สินที่กฎหมาย บัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำเป็นความผิดและศาลต้องริบตามมาตรา 32 หรือ เช่น มาตรา 250 บัญญัติ ว่า “ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดินหรือพระปรมาภิไธย ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และ ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท” ดังนั้นดวงตราแผ่นดินที่มี ผู้ทำปลอมขึ้นก็เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำเป็นความผิดตามมาตรา 32 นี้

(2) ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดมีไว้เป็นความผิด การที่จะดูว่าทรัพย์สิน ใดๆเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดมีไว้เป็นความผิด ก็เช่นเดียวกับเรื่องทรัพย์สินที่ กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำเป็นความผิดดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือต้องดูว่ามีบทบัญญัติ กฎหมายอาญาใดที่ห้ามมิให้บุคคลมีทรัพย์สินเช่นใดไว้บ้างเมื่อมีกฎหมายห้ามมิให้บุคคลมีทรัพย์สิน อย่างหนึ่งอย่างใดไว้ ทรัพย์สินนั้นก็จะเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดมีไว้เป็นความผิดตาม มาตรา 32 เช่น เฮโรอีน หรือปืนที่ไม่ได้จดทะเบียนอาวุธปืนจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งมี กฎหมายระบุไว้ว่าผู้ใดมีไว้ในครอบครองเป็นความผิด

2) ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเว้นแต่จะเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการ กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 34

ทรัพย์สินประเภทนี้ กฎหมายบัญญัติบังคับให้ศาลริบเช่นเดียวกับทรัพย์สินตาม มาตรา 32 ดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันตรงที่สำหรับทรัพย์สินตามมาตรา 32 นั้นจะต้อง ริบเสมอไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของใครก็ตาม และศาลจะลงโทษจำเลย หรือไม่ก็ตาม แต่สำหรับทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้แม้จะมีบทบังคับให้ศาลริบก็ตาม แต่ก็ยังมี ข้อยกเว้นไว้ไม่ให้ริบในกรณี (1) ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นไม่ใช่เป็นของผู้กระทำความผิด และ (2) เจ้าของไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยการกระทำความผิด

ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบ ตามมาตรา 34 นี้ มีลักษณะเหมือนกันอยู่ที่ว่า ล้วนเป็น ทรัพย์สินที่ได้มีการให้แก่กัน แต่ที่แตกต่างกันในลักษณะของการให้ อาจแยกได้เป็น 2 ประการ คือ

(1) ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในมาตรา 34 (1) ได้แก่ ทรัพย์สินที่ได้ให้ในความผิดเกี่ยวกับการ ปกครองและความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 143, 144, 149 และ 150 เป็นความผิดเกี่ยวกับการปกครอง มาตรา 167, 201 และ 202 เป็นความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม)

(2) ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในมาตรา 34 (2) ได้แก่ ทรัพย์สินที่ได้ให้เพื่อจูงใจหรือเป็นรางวัล ในการกระทำความผิด

มาตรา 34 ใช้คำว่า "ได้ให้" ดังนั้น จะริบได้ต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้ให้กันแล้ว เพียงแต่สัญญาว่าจะให้หรือขอให้ซึ่งอาจเป็นความผิดแล้วและได้กำหนดตัวทรัพย์สินแน่นอนแล้วด้วย ก็ยังริบตามมาตรา 34 ไม่ได้ เพราะยังไม่ "ได้ให้"

3) ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่จะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ตามมาตรา 33²

กรณีตามมาตรา 33 กฎหมายไม่บังคับให้ศาลต้องริบทรัพย์สินนั้นเสมอไป แต่ให้เป็นดุลพินิจของศาล และทรัพย์สินที่จะริบตามมาตรานี้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็น 3 กรณี คือ

(1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด ตามปกติทรัพย์สินประเภทนี้ โดยสภาพจะเป็นทรัพย์สินที่บุคคลมีได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หากแต่เจ้าของนำเอาทรัพย์สินนั้น ไปใช้โดยผิดกฎหมาย คือ นำไปใช้ในการกระทำความผิด เช่น ขวาน มีด ปกติแล้วเป็นทรัพย์สินที่ใช้ประโยชน์สำหรับครัวเรือน ถ้าเจ้าของทรัพย์สินนำทรัพย์สินเช่นนี้ไปทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นอันเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาแล้ว ทรัพย์สินเช่นว่านั้นก็จะเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินใดที่จะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดอันเป็นทรัพย์สินที่ควรริบตาม มาตรา 33 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ควรที่จะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำความผิด โดยตรง หากไม่มีทรัพย์สินเช่นนั้นจะกระทำความผิดไม่สำเร็จ แม้เป็นอุปกรณ์หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดสำเร็จ หรือสะดวกขึ้นก็ตาม ถ้าทรัพย์สินนั้นไม่ได้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดโดยตรง ก็ไม่ควรถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด

ทรัพย์สินที่บุคคลได้ใช้ตามมาตรา 33 (1) นี้ ต้องเป็นการใช้กระทำความผิด สิ่งใดที่จะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา จะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำซึ่งรวมถึงการงดเว้นการ

²ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 บัญญัติว่า

"ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตาม กฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้ด้วยคือ

(1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด"

ที่จะต้องกระทำเพื่อป้องกันผลอันจะเกิดขึ้นด้วย โดยหลักหมายความว่าถึงทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดตั้งแต่ขั้นพยายามไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ³ แต่ถ้าหากเป็นสิ่งที่ใช้ก่อนลงมือในชั้นพยายามและภายหลังจากการกระทำผิดสำเร็จแล้ว แม้จะเป็นยานพาหนะที่ใช้ขนส่งทรัพย์สินที่ลักมาด้วย ก็ไม่ใช่สิ่งที่ใช้ร่วมในการกระทำผิด⁴

(2) ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิด ทรัพย์สินตามข้อนี้มีลักษณะแตกต่างกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ (1) เพราะแม้จะยังมิได้ใช้ในการกระทำผิดก็ริบได้ แต่ต้องได้ความว่าโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการกระทำผิดไม่หมายความว่าถึงทรัพย์สินที่มีไว้เพียงเพื่อใช้ในธุรกิจปกติธรรมดา และคงจะต้องดูจากเจตนาของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญด้วย

ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิดนี้มีหลักเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิด คือ จะต้องเป็นทรัพย์สินที่มีไว้สำหรับใช้ในการกระทำผิดโดยตรง และจะต้องมีเจตนาที่จะกระทำผิดพร้อมกันกับมีทรัพย์สินไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิดโดยเจตนาด้วย เช่น ยาพิษที่มีไว้เพื่อฆ่าคนที่โกรธแค้นเมื่อได้นำเอายาพิษไปฆ่าคน หรือฆ่าบุคคลใดก็ตาม ถือว่ามีเจตนาที่ได้กระทำ และได้ใช้ยาพิษนั้นกระทำตามเจตนาด้วย ยาพิษจึงเป็นสิ่งที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิด จึงริบได้ตามมาตรา 33 (1) นี้

(3) ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด ทรัพย์สินตามข้อนี้มีความชัดเจนอยู่ในตัวคือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด เช่น ทรัพย์สินที่ลักมา ซ้อโกง ได้มาอย่างไรก็ดีจะต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติว่าการได้ทรัพย์สินนั้นมาเป็นความผิด ถ้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติว่าทรัพย์สินเช่นนั้นเป็นความผิด ก็ไม่อยู่ในข่ายที่จะริบได้ตามข้อนี้

ความประสงค์อันสำคัญของกฎหมายข้อนี้ ก็เพราะไม่ต้องการให้ผู้กระทำผิดได้รับความเสียหายหรือประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด เช่น เงินที่ได้จากการขายเฮโรอีน⁵ ทั้งนี้เป็นการมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ให้ได้รับประโยชน์ใดๆ (Fruit of crime) ที่ได้มาจากการกระทำผิดของตน แต่ถ้าเป็นเงินที่ได้มาจากการขายทรัพย์สินลักมาจะไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดเพราะเงินนั้น ไม่ได้ลักเอามาโดยตรง

---

³จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, (พิมพ์ครั้งที่ 8, ม.ป.ท.: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2529), หน้า 1082.

⁴คำพิพากษาฎีกาที่ 781/2486, 231/2500, 738/2515.

⁵คำพิพากษาฎีกาที่ 2679/2521.

การริบทรัพย์สินทั้ง 3 กรณีดังกล่าว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 นี้เป็นการริบโดยให้อำนาจศาลที่จะใช้ดุลพินิจจะริบหรือไม่ก็ได้ ไม่เป็นการริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด ดังเช่น มาตรา 32, 34 ดังนั้น การที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุแต่ละคดีว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำในลักษณะร้ายแรงหรือไม่ มีเจตนาหรือไม่ หรือมีลักษณะเป็นผู้ร้ายในสันดานกระทำผิดแล้วกระทำผิดอีก กรณีดังกล่าวเหล่านั้นสมควรที่จะริบหรือไม่ ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับชนิดของทรัพย์สิน พฤติการณ์แห่งการกระทำผิดและลักษณะของบุคคล ตามสมควรแล้วแต่กรณีเป็นเรื่องๆ ไป

การริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 นี้ มีหลักที่สำคัญว่าจะริบทรัพย์สินที่เป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดนั้นหาได้ไม่ เพราะการริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะลงโทษได้ก็แต่เฉพาะผู้กระทำผิดเท่านั้น หลักในกรณีนี้จะต้องนำไปใช้กับพระราชบัญญัติอื่นหรือกฎหมายพิเศษเฉพาะอื่นๆ ด้วย กล่าวคือ ถ้าไม่มีบทบังคับของกฎหมายไว้เป็นกรณีพิเศษนอกเหนือไปจากบทบัญญัติ มาตรา 33 นี้แล้ว จะริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ไม่รู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดหาได้ไม่ เพราะเป็นการขัดกับหลักรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายอาญา มาตรา 2

"การรู้เห็นเป็นใจ" แม้จะไม่ถึงการกระทำความผิด หรือมีส่วนในการกระทำความผิดด้วยจนถึงขนาดเป็นผู้สนับสนุนก็ตาม หากถือได้ว่ายินยอมให้มีการกระทำความผิดด้วยทรัพย์สินของตน ก็ไม่มีสิทธิที่จะอ้างเรียกร้องกรรมสิทธิ์ของตนคืน ดังนั้น การรู้เห็นเป็นใจจึงไม่ถึงกับต้องมีการกระทำ โดยร่วมกระทำหรือให้ความสะดวกในฐานะผู้สนับสนุนการกระทำความผิด หากแต่ต้องได้ "รู้เห็น" คือรู้แล้วว่ามีผู้ใช้ทรัพย์สินของตนในการกระทำความผิด และ "เป็นใจ" คือยินยอมหรือละเว้นไม่ขัดขวางโดยสมัครใจปล่อยให้ผู้อื่นใช้ทรัพย์สินของตนกระทำความผิด ไม่ใช่เพราะความจำใจไม่สามารถขัดขวางได้ หรือเพื่อจับกุมในภายหลังในลักษณะที่ไม่ใช่ความยินยอมให้กระทำผิด⁶

ตัวอย่างเช่น เจ้าของเรือประมงให้เช่าเรือไปจับปลา ผิดพระราชบัญญัติการประมง โดยเจ้าของรู้แล้วไม่ห้ามหรือเลิกสัญญาเช่า จึงขอคืนทรัพย์สินนั้นไม่ได้⁷ หรือผู้ถือประทานบัตรซึ่งเป็นเจ้าของแร่ได้ให้ผู้จัดการเหมืองเป็นตัวแทนในกิจการทำเหมือง ผู้จัดการให้จำเลยขนแร่โดยผิดกฎหมายศาลให้ริบเรือที่ใช้ขนแร่ ผู้ถือประทานบัตรมาร้องขอคืนโดยอ้างว่าตนมิได้รู้เห็น

⁶จิตติ ดิงศภิษฐ์, อ้างแล้ว เชิงบรรณที่ 3, หน้า 1090.

⁷คำพิพากษาฎีกาที่ 1865/2521.

ไม่ได้” และคำว่า “มิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 นี้ ศาลฎีกาวางหลักว่าต้องมีความผิดเกิดขึ้น ศาลจึงจะมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินนั้น ได้^๘

การริบทรัพย์กรณีตามมาตรา 33 แตกต่างกับมาตรา 32 กล่าวคือ การริบทรัพย์ตามมาตรา 33 จะริบทรัพย์ของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วยมิได้ แต่ มาตรา 32 ไม่ค้ำประกันว่า จะมีผู้กระทำความผิดและถูกศาลลงโทษด้วยหรือไม่ก็ริบได้ทั้งสิ้น ซึ่งหลัก อันนี้นำไปใช้กับกฎหมายอื่นด้วย ฉะนั้น แม้กฎหมายบางฉบับจะบัญญัติให้ริบทรัพย์สินโดยไม่ ต้องค้ำประกันว่าเป็นของผู้กระทำความผิดหรือไม่ เช่นนี้ ถ้าไม่ใช้ทรัพย์สินตามมาตรา 32 แล้วก็ริบ ทรัพย์สินของผู้อื่นที่มิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยไม่ได้ เพราะเป็นการขัดต่อหลักทั่วไปของรัฐธรรมนูญที่ว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำความผิด” (คำพิพากษาฎีกาที่ 222/2494) และโดยที่การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ถือว่าเป็นโทษทางอาญา ดังนั้น จึงต้อง เป็นไปตามหลักในมาตรา 2 ที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอัน กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” หรือตามหลักของกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen nulla poena sine lege)

^๘คำพิพากษาฎีกาที่ 2561/2521.

^๙คำพิพากษาฎีกาที่ 1707/2531 (ประชุมใหญ่) และที่ 4018/2535 ได้วินิจฉัยไว้ว่า “ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ศาลมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมี ไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจ ด้วยในการกระทำความผิด คำว่า “มิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด” ป่งชี้ว่าต้องมี ความผิดเกิดขึ้นศาลจึงจะมีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินได้ นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (5) การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่งสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด จึงเห็นได้ว่าศาล จะสั่งริบทรัพย์สินที่จำเลยมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดนั้น และโจทก์ต้องฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดนั้นด้วย

ในคดีนี้ไม่ปรากฏว่ามีความผิดฐานเสพกัญชาเกิดขึ้น และโจทก์มิได้ฟ้องขอให้ ลงโทษจำเลยฐานเสพกัญชา โจทก์จะขอให้ศาลสั่งริบบ่อนกัญชา และมีดสำหรับหั่นกัญชาที่ จำเลยมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดฐานเสพกัญชาหาได้ไม่ มิฉะนั้นโจทก์ย่อมฟ้องจำเลยทั้ง สำนวนเพื่อขอให้ริบทรัพย์สินเพียงประการเดียวโดยไม่ขอให้ลงโทษจำเลยก็ย่อมกระทำได้ ซึ่งจะ เห็นได้ว่าเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33....”

หลักการริบทรัพย์สินที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ถือได้ว่าเป็นหลักพื้นฐานทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินและอาจเอาไปใช้ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอื่นได้ด้วย เว้นแต่กฎหมายเฉพาะนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 17 และโดยเฉพาะมาตรา 33 ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติที่ว่า "ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย...."

การริบทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะนี้จะมีความหมายเพียงใด และจะบัญญัติเงื่อนไขการริบทรัพย์สินให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ ในหลักแห่งกฎหมายอาญา ได้หรือไม่ การพิจารณาปัญหาเหล่านี้จะอาศัยหลักที่ว่า "กฎหมายเฉพาะยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป" หรือ "กฎหมายที่บัญญัติภายหลังยกเว้นบทกฎหมายที่มีมาแต่ก่อน" เพียงเท่านั้นมิได้หากต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นๆ ในรายละเอียดประกอบกับหลักกฎหมายอาญาชั้นมูลฐานควบคู่กันไปด้วย¹⁰ กฎหมายพิเศษอื่นๆ ของไทยที่มีบทบัญญัติให้ริบทรัพย์สินนั้นมียุ่หลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วก็นำหลักในประมวลกฎหมายอาญาที่กล่าวมานี้ไปใช้ด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นการบังคับให้ต้องส่งทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นตกมาเป็นของแผ่นดิน และทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งมานั้นต้องเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ไม่ใช่เป็นการบังคับให้ต้องส่งทรัพย์สินทั้งหมด และต้องเป็นของผู้กระทำความผิดนั้นๆ ด้วย ดังเช่นตามกฎหมายในสมัยโบราณที่เรียกว่า "ริบราชบาทร" สำหรับความแตกต่างระหว่าง มาตรา 32, 33 และ 34 ของประมวลกฎหมายอาญา มีความหนักเบาลดหลั่นกันไป ดังนี้¹¹

การริบทรัพย์สินตามมาตรา 32 เป็นเรื่องของทรัพย์สินที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายโดยตัวของมันเอง หรือเป็นทรัพย์สินอันตรายต่อความเป็นอยู่ของชุมชน กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นอย่างมาก กฎหมายจึงบัญญัติบังคับให้ต้องริบตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจอันเป็นการบังคับโดยเด็ดขาด

---

¹⁰ กอฎกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "การริบทรัพย์สินประเภทที่ใช้ในการกระทำความผิด," อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ นายประสิทธิ์ ศรีนทุ ณ วัดตรีทศเทพ วันพฤหัสบดี ที่ 15 มิถุนายน 2521, (กรุงเทพฯ: จักรินทร์การพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 71.

¹¹ พิพัฒน์ จักรางกูร, "ริบทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด," บทบัญญัติ เล่มที่ 28 ตอนที่ 2 (พ.ศ. 2514), 377-379.

ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด จะมีผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะกฎหมายไม่ต้องการปล่อยให้ทรัพย์สินเช่นนั้นซึ่งเป็นของร้ายต้องตกไปอยู่ในความครอบครองของประชาชน

ส่วนการริบทรัพย์สินตามมาตรา 34 มีลักษณะความร้ายแรงที่ลดน้อยลงไปจากทรัพย์สินตามมาตรา 32 โดยทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้ ตามสภาพของมันเองไม่มีอันตรายต่อชุมชนหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่จะเป็นอันตรายก็เพราะการใช้ทรัพย์สินเช่นนั้นไปในทางที่ฝ่าฝืนต่อบัญญัติของกฎหมายตามที่ระบุไว้ กฎหมายจึงบัญญัติบังคับให้ต้องริบตกเป็นของแผ่นดินไม่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจอันเป็นการบังคับโดยเด็ดขาดเช่นเดียวกับมาตรา 32 แต่โดยที่ทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้ สภาพของทรัพย์สินนั้นไม่เป็นทรัพย์สินอันตรายในตัวของมันเอง กฎหมายจึงไม่บังคับให้ริบเสียทุกกรณี โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้กระทำความผิด หรือเป็นของผู้ใดตามมาตรา 32 กล่าวคือ กรณีตามมาตรา 34 ถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิดก็ไม่อาจจะริบได้ หรือเมื่อตั้งริบไปแล้วก็ต้องคืนให้แก่เจ้าของไปตามมาตรา 36

สำหรับการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 เป็นเรื่องของการใช้ทรัพย์สินนั้น หรือการได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าลักษณะการใช้หรือการได้มาจะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือมีผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน แต่ก็มีลักษณะที่เบาบางกว่ากรณีตามมาตรา 34 และทรัพย์สินนั้นก็ไม่มีอันตรายต่อชุมชนโดยตรง กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจจะริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่ก็ได้ ตามควรแก่กรณีแต่ละเรื่องไป โดยจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อให้ได้รับผลในการกระทำความผิดโดยตรง¹²

มีข้อน่าสังเกตว่าการริบทรัพย์สินตามมาตรา 34 (1) และ (2) นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เรียกเอาหรือให้กันในการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือให้เพื่อจงใจให้บุคคลกระทำความผิด จึงน่าจะถือได้ว่าทรัพย์สินเหล่านี้มีลักษณะเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือได้มาจากกระทำความผิดตามความหมายในมาตรา 33 เช่นกัน หากไม่มีบัญญัติในมาตรา 34 ศาลก็ริบได้ตามมาตรา 33 แต่เหตุที่บัญญัติมาตรา 34 ไว้ก็เพื่อบังคับให้ศาลต้องริบเสียทั้งสิ้นโดยไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกรณีตามมาตรา 33 เพราะถือว่าตัวทรัพย์สินเหล่านี้มีความผิดร้ายแรงอยู่ในตัวยิ่งกว่าทรัพย์สินตามมาตรา 33 และอาจมีเหตุผลในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ราชการซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งด้วย

¹²คำพิพากษาฎีกาที่ 1598/2521, 2679/2521.

นอกจากนี้ในเรื่องลักษณะของการริบทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น ท่านศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ยังได้อธิบายไว้ว่า¹³ "การริบทรัพย์สินซึ่งจัดเป็นโทษสถานที่ 5 ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 มีลักษณะเฉพาะตัวอยู่บางประการ เช่น ทรัพย์สินที่ต้องริบตามมาตรา 32 ซึ่งผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด อาจริบได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเป็นของผู้กระทำผิดและให้ลงโทษจึงอาจไม่ใช่อุปกรณ์ของโทษใดๆ เลยก็ได้ ต่างกับการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 (1) และ (2) ในส่วนที่เป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้กระทำผิดหรือได้มาจากการกระทำผิดซึ่งเป็นโทษอุปกรณ์ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำผิดนั้น ส่วนที่ริบทรัพย์สินซึ่งมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำผิดก็แสดงอยู่ว่าอาจมีการกระทำผิด แต่มิได้ใช้ทรัพย์สินนั้นกระทำผิดหรือยังไม่มีมีการกระทำอันเป็นความผิดก็ได้ เช่น การกระทำเป็นแต่ขั้นเตรียมยังไม่ถึงขั้นพยายามหรือความผิดสำเร็จยังไม่มีโทษที่ลงแก่การกระทำที่เป็นความผิดนั้นก็ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการป้องกันไว้ก่อนอันเป็นลักษณะของวิธีการเพื่อความปลอดภัยมากกว่าเป็นโทษ แต่กฎหมายบัญญัติรวมเป็นโทษประการหนึ่งในมาตรา 18 จะบังคับริบทรัพย์สินในฐานะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยก็อาจเป็นการรุนแรงเกินไปจึงรวมบัญญัติเป็นโทษสถานหนึ่งไว้ในกฎหมาย"

จะเห็นได้ว่าลักษณะของการริบทรัพย์สินนั้นมีลักษณะเป็นทั้งโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ลักษณะที่เป็นโทษคือ ทำให้เจ้าของต้องสูญเสียทรัพย์สินที่ถูกริบไป ส่วนที่เป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยคือ เมื่อริบทรัพย์สินไปแล้วทรัพย์สินนั้นก็ไม้อาจถูกนำมาใช้กระทำผิดได้อีกเป็นการป้องกันการกระทำผิดอันจะเกิดขึ้นในภายหน้าอันเนื่องมาจากทรัพย์สินนั้น¹⁴

---

¹³จิติ ดิงศภัทย์, บันทึกท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1707/2531, คำพิพากษาฎีกาเนติบัณฑิตยสภา ปี พ.ศ. 2531, หน้า 1262-1263.

¹⁴อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญา ภาค 1, (ม.ป.ท.: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, พ.ศ. 2525), หน้า 257.

พิพัฒน์ จักรางกูร, "ริบทรัพย์สินเป็นโทษหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย," อุลพาณ, 11 (มีนาคม 2510), 28.

นอกจากนี้การริบทรัพย์สินยังมีลักษณะที่ตายตัวศาลไม่อาจลดโทษหรือลด มาตราส่วนของโทษได้¹⁵ อันต่างจากโทษอาญาอื่นๆ อีกด้วย และการริบทรัพย์สิน (Forfeiture) ยังต่างจากการยึดทรัพย์ (Seizure) กล่าวคือ¹⁶ การยึดทรัพย์เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลเข้ายึดถือเอา ทรัพย์สินนั้น (Seizure occurs when the government take possession of an asset) ส่วนการริบทรัพย์สินเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของทรัพย์สินถูกตัดสิทธิโดยคำสั่งของศาลทำให้ไม่สามารถใช้ ประโยชน์ในทรัพย์สินของตนได้อีกต่อไป (Forfeiture occurs when the owner is divested of his interest in the property)

(4.1.1.2) การดำเนินการริบทรัพย์สินในคดีอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวน เป็นผู้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง¹⁷ ดังนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนรู้ว่ามี การกระทำความผิดเกิดขึ้นจากการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษหรือด้วยวิธีอื่นใด พนักงานสอบสวนมี อำนาจหน้าที่ทำการดำเนินการสอบสวนโดยมิชักช้า¹⁸ โดยพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการ รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถกระทำเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ต่างๆ ในความผิดและเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด¹⁹ ในการรวบรวม พยานหลักฐานต่างๆ พนักงานสอบสวนมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็น พยานหลักฐานได้²⁰ หรือค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้โดยปฏิบัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นและใช้มาตรการบังคับในชั้นพนักงานสอบสวนได้

¹⁵หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 34.

¹⁶Jon E. Gordon, "Note Prosecutors Who Seize Too Much and The Theories They Love : Money Laundering, Facilitation, and Forfeiture," 44:4 Duke Law J. 744, 744-745 (1995).

¹⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า "พนักงานสอบสวน" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการ สอบสวน

¹⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130

¹⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

²⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85, 132

พนักงานสอบสวนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรับทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินได้โดยเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เป็นทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด²¹ หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด²² แล้วส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดีซึ่งหมายถึงการพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องตัวผู้ต้องหาและหากในคดีความผิดนั้นมีทรัพย์สินอันเป็นของกลางในคดีด้วยพนักงานอัยการก็จะพิจารณายื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86

4.1.2 การรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

การรับทรัพย์สินตามบทบัญญัตินี้เป็นกรับโดยบทบัญญัติของกฎหมายแยกได้เป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก เป็นกลุ่มยาเสพติด (มาตรา 102) ได้แก่ ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เป็นยาเสพติดชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน ยาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นยาเสพติดทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคคาอีน โคเดอีน ผีนยา ยาเสพติดให้โทษประเภท 4 เป็นสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติคแอนไฮไดรด์ อาเซติลคลอไรด์ ยาเสพติดให้โทษประเภท 5 ไม่ได้เป็นยาเสพติดประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม (มาตรา 7) เช่น มีและเสพโดยรับซิดเฮโรอีนเข้าในร่างกายเฮโรอีนที่เหลือเป็นเฮโรอีนที่มีไว้เป็นความผิดตามฟ้องจึงต้องรับ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1883/2520)

ประการที่สอง เป็นทรัพย์สินประเภทเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 มาตรา 102 เช่น จับเฮโรอีนได้ในลังเครื่องมือในเรือหางยาว ซึ่งจำเลยนั่งทับเวลาขับเรือ ถือว่าเรือเป็นยานพาหนะที่ใช้ทำผิดเกี่ยวกับเฮโรอีนต้องรับเรือ (คำพิพากษาฎีกาที่ 923/2520) ใช้รถยนต์นำเฮโรอีนไปส่งผู้ซื้อต้องรับรถยนต์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2783/2522) เฮโรอีนซุกซ่อนไว้ในรถยนต์ รถยนต์เป็นพาหนะที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (คำพิพากษาฎีกาที่ 89/2542) ธนบัตร 500 บาท ที่ใช้ทอนให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการล่อซื้อเป็นทรัพย์สินที่จำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิดต้องรับ (คำพิพากษาฎีกาที่ 714/2542) จำเลยรับสารภาพว่ามีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อเสพ แต่ให้การปฏิเสธว่าไม่ได้

²¹ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32

²²ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33

จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนตามที่โจทก์ฟ้องมีผลเท่ากับจำเลยให้การปฏิเสธรวมไปถึงเงินจำนวน 800 บาท ที่โจทก์อ้างว่าจำเลยได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจำนวนอื่นด้วย โจทก์มีหน้าที่นำพยานหลักฐานมาสืบให้ได้ความชัดว่าเงิน 800 บาท นั้นจำเลยได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจำนวนอื่นจริงดังที่โจทก์อ้าง แต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอื่นใด นอกจากอ้างถึงคำรับของจำเลยในชั้นจับกุมและสอบสวนเท่านั้น ซึ่งข้ออ้างของโจทก์ดังกล่าวจำเลยได้ให้การปฏิเสธและเบิกความปฏิเสธในชั้นพิจารณาสืบพยานจำเลยทั้งสิ้น โดยที่โจทก์ไม่สามารถถามค้านเพื่อให้เห็นเป็นอย่างอื่นได้ เพียงเท่านี้คดีโจทก์ยังฟังไม่ได้ว่าเงินจำนวน 800 บาท เป็นเงินที่จำเลยได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจำนวนอื่นดังที่โจทก์อ้างจึงรับไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 4257/2542)

4.1.3 การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

สืบเนื่องจากปัจจุบันนี้อาชญากรทั้งหลายรวมทั้งองค์กรอาชญากรรม และที่ไม่ได้เป็นองค์กรอาชญากรรมได้อาศัยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และสถานประกอบการอย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ เป็นที่ฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเพื่อที่จะให้เงินที่ลวกปรกนั้นกลายเป็นเงินบริสุทธิ์ แล้วนำเงินนั้นกลับไปดำเนินการในกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือนำเงินนั้นไปดำเนินการอย่างอื่นที่ผิดกฎหมายต่อไป อันเป็นการยากอย่างยิ่งที่รัฐจะเข้าไปดำเนินการปราบปราม เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดที่จะให้อำนาจแก่รัฐในการดำเนินการเช่นนี้ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งได้ใช้ดำเนินการอยู่แล้วนั้นแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะดำเนินการริบทรัพย์สินของบุคคลผู้กระทำความผิดที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือบุคคลที่ศาลสั่งยกฟ้อง แม้จะปรากฏโดยชัดแจ้งว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรการซึ่งดำเนินการในเชิงอาญา

มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อขอให้ศาลริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และทรัพย์สินที่ได้ใช้หรืออำนวยความสะดวกหรือเพื่อให้ได้รับผลจากการกระทำความผิดซึ่งประมวลกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ไม่ครอบคลุมถึง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเริ่มจากการสืบสวนแหล่งที่มาของความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน แม้ว่าจะริบทรัพย์สินที่มีการเปลี่ยน

สภาพทรัพย์สินไปแล้วก็ครั้ง หรือทำการโอนไปที่ทอดก็ตาม ก็ยังไม่ถือว่าเป็นกฎหมายฟอกเงินอย่างแท้จริง ซึ่งเริ่มจากตัวทรัพย์สินเองไปสู่ความผิดตามหลักการของกฎหมายฟอกเงินและไม่ได้กำหนดความผิดฐานฟอกเงินไว้²³

การริบทรัพย์สินซึ่งดำเนินการจากเงินหรือทรัพย์สินไปหาแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ซึ่งมีวิธีการปกปิดหรือการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเชื่อมโยงไปถึงตัวบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินหรือธุรกรรมได้ย่อมมีความผิดฐานฟอกเงิน อันเป็นการขัดข้อขัดข้องของการดำเนินการริบทรัพย์สินตามมาตรการในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้น มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542

(4.1.3.1) แนวทางในการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภทคือ ความผิดฐานฟอกเงิน และความผิดมูลฐาน ที่เป็นฐานทำให้เกิดรายได้ที่นำไปสู่การฟอกเงิน

1) ความผิดฐานฟอกเงิน²⁴

การกระทำความผิดฐานฟอกเงินแยกพิจารณาได้เป็นสองกรณีคือ

(1) เมื่อบุคคลหรือนิติบุคคลกระทำการโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อนการกระทำความผิด ขณะกระทำความผิดหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

(2) เมื่อบุคคลหรือนิติบุคคลกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

---

²³ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” ใน เอกสารการสัมมนาเรื่องกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด 7 กรกฎาคม 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส., 2542), หน้า 15.

²⁴พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5

2) ความผิดมูลฐาน

ความผิดมูลฐานหรือความผิดที่เป็นฐานทำให้เกิดรายได้ที่นำไปสู่การฟอกเงิน ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 7 ฐานความผิด คือ

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ที่กฎหมายได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ก็เพื่อการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทั้ง 7 มูลฐานตามที่กล่าวข้างต้นนี้ โดยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดทั้ง 7 มูลฐานนั้น ได้แก่ ทรัพย์สิน 3 จำพวก ดังต่อไปนี้

1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน

2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน ตาม 1) หรือ

3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม 1) หรือ 2) ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตาม 1) 2) 3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน ไปเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

(4.1.3.2) การดำเนินการริบทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

คำว่า "การฟอกเงิน" (Money Laundering) เป็นถ้อยคำซึ่งรู้จักกันมากกว่าหกสิบปีในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่คิดค้นแนวคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี (Meyer Lansky) อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า "เงินสกปรก" (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรม เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือเรียกว่า "เงินสะอาด" (Clean Money) ซึ่งเกิดจากการกระทำอันผิดกฎหมายโดยผ่านขั้นตอนการโอนและธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์เดียวกันดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด อันมีที่มาจากกรประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การค้าอาวุธเถื่อน การลักพาตัว การก่อการร้าย และการหลีกเลียงภาษี เป็นต้น²⁵

ดังนั้น การฟอกเงิน (Money Laundering) คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการฟอกเงินเป็นขบวนการซึ่งบุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย

---

²⁵Robinson Jeffrey, The Laundrymen, (New York : Acrode Publishing, 1996), pp. 4-5 โดย ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2540), หน้า 8-9.

การฟอกเงิน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เงิน หรือทรัพย์สินใดๆ ซึ่งมีที่มาจากกระทำความผิดต่างๆ เปลี่ยนสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย²⁶

มาตรการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นวิธีการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) แม้จำเลยอาจถูกยกฟ้องในคดีอาญาเพราะไม่สามารถพิสูจน์ความผิดได้ แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ก็จะต้องดำเนินการทางศาล และอาจริบทรัพย์สินได้โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความผิดทางอาญา ไม่จำเป็นต้องมีการฟ้องคดีอาญาก่อนการดำเนินคดีทางแพ่ง สามารถนำผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นมาเป็นพยานเพื่อรับฟังได้ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้สำหรับการตรวจสอบการฟอกเงิน มี 2 กรณี ดังนี้คือ

1) กรณีไม่มีเหตุยับยั้งการทำธุรกรรมยึดหรืออายัด เมื่อปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจะส่งรายงาน โดยคณะกรรมการธุรกรรมวินิจฉัยชี้ขาด หากหลักฐานเป็นที่เชื่อได้จริง จะส่งเรื่องให้อัยการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้เงินหรือทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

2) กรณีมีเหตุยับยั้งการทำธุรกรรมยึดหรืออายัด เมื่อเหตุอันควรสงสัย คณะกรรมการธุรกรรมยับยั้งธุรกรรมได้ไม่เกิน 3 วันทำการ หรือปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมยับยั้งธุรกรรมได้ไม่เกิน 10 วันทำการ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ทรัพย์สิน คณะกรรมการธุรกรรมสั่งยึดหรืออายัดได้ไม่เกิน 90 วัน

เมื่อปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ต่อคณะกรรมการธุรกรรมก็ให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน โดยทั้งนี้ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าว มีสิทธิที่จะพิสูจน์ว่าตนเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์โดยชอบ

---

²⁶ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2540), หน้า 4.

ด้วยกฎหมายในทรัพย์สินนั้น²⁷

ทรัพย์สินที่รับได้จะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ก็ได้ เนื่องจากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นทรัพย์สินที่ได้มีการแปรสภาพไปจากเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดเป็นทรัพย์สินอื่นไม่ว่าจะกี่ครั้งก็ตาม หรือเป็นเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดแต่ยังไม่ได้แปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่น ความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ยังคงคลุมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (properties related to an offense)

มาตรา 3 ได้ให้คำจำกัดความคำว่า "ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด" หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตาม (8) ของบทนิยามคำว่า "ความผิดมูลฐาน" ด้วย

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

---

²⁷สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2542). หน้า 100-101;

ไชยยศ เหมะรัชตะ, "สรุปคำบรรยายพิเศษเรื่องแนวความคิดและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542," ในเอกสารสรุปการสัมมนา เรื่อง กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด 7 กรกฎาคม 2542 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส., 2542), หน้า 9;

อรรณพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 101-106.

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปที่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือสนับสนุน หรือช่วยเหลือในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือสนับสนุนหรือช่วยเหลือในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งดอกผล ไม่ว่าจะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปที่ครั้ง และอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดหรือโอนเป็นของบุคคลใดหรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

ความหมายของธุรกรรม (transaction) และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (suspicious transaction)

ในมาตรา 3 ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ธุรกรรม” หมายความว่า กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญาหรือการดำเนินการใด ๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

“ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดไปจากการทำธุรกรรมในลักษณะเดียวกันที่ทำกันอยู่ตามปกติ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ากระทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง

โดยธุรกรรมที่กำหนดให้มีการรายงานกรณีใช้เงินสดตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หรือเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นเครื่องชี้ถึงที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเป็นธุรกรรมที่ดำเนินการกับสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดินหรือผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือเคลื่อนย้ายเงินทุน โดยมีเงินหรือทรัพย์สินรวมทั้งดอกผลซึ่งสามารถตรวจสอบได้กับสถาบันการเงิน สำนักงานทะเบียนที่ดิน ว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นธุรกรรมซึ่งมีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีเหตุอันควรสงสัย

(4.1.3.3) กระบวนการรับทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

การรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทั้ง 7 มูลฐานที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ มีขั้นตอนการรับทรัพย์สินโดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ป.ป.ง.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดให้²⁸ สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดินหรือผู้ประกอบการอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดรายงานการทำธุรกรรมที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดต่อสำนักงาน ป.ป.ง. เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ง. จะทำการตรวจสอบกลับกรองและวิเคราะห์รายงานการทำธุรกรรมนั้นก่อน หากปรากฏเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินที่นำมาทำธุรกรรมนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็จะเสนอรายงานต่อผู้บังคับบัญชาจนถึงคณะกรรมการธุรกรรม²⁹

2) คณะกรรมการธุรกรรม

กำหนดให้มีคณะกรรมการธุรกรรมประกอบด้วย³⁰ เลขาธิการ ป.ป.ง. เป็นประธานกรรมการและผู้ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแต่งตั้ง จำนวน 4 คนเป็นกรรมการ มีอำนาจหน้าที่³¹ ในการตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ยับยั้งการทำธุรกรรม ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว เสนอรายงานผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการ สำหรับอำนาจในการยับยั้งการทำธุรกรรมนั้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมสามารถยับยั้งไว้ได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 3 วันทำการ ในกรณีที่มีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรม มีอำนาจยับยั้งไว้ได้ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 10 วันทำการ

ส่วนอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของคณะกรรมการธุรกรรม คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไว้ได้

---

²⁸พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13, 14, 15 และ มาตรา 16

²⁹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40

³⁰พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 32

³¹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 34

ชั่วคราวแต่ไม่เกิน 90 วัน³² เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินนั้น การใช้อำนาจยับยั้งการทำธุรกรรม และการใช้อำนาจยึดหรืออายัด ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ต้องรายงานต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินเพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง

3) การพิจารณาของศาล

ในระหว่างที่มีการใช้อำนาจยับยั้งการทำธุรกรรม ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นหรือไม่ก็ตาม กระบวนการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของ แผ่นดินก็จะดำเนินควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือ เมื่อปรากฏหลักฐานที่เชื่อได้ต่อคณะกรรมการ ธุรกรรมว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ให้เลขาธิการ ป.ป.ง. ส่งเรื่อง ให้อัยการพิจารณา³³ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เมื่ออัยการยื่นคำร้องและศาลสั่งรับคำร้องแล้ว อัยการหรือเลขาธิการ ป.ป.ง. ผู้ได้รับคำสั่งจากศาล ต้องประกาศหรือแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ที่ยังอ้างว่า เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น ยื่นคำร้องเข้ามาในคดี เพื่อให้สิทธิโต้แย้ง คัดค้านหลังจากที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องแล้ว³⁴

หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำน่าย หรือยักย้ายไปเสียซึ่ง ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้พ้นจากอำนาจ ให้เลขาธิการ ป.ป.ง. ส่งเรื่องให้อัยการ ยื่นคำร้องขอฝ่ายเดียวให้ศาลแพ่งมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่ง ให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งศาลแพ่งจะต้องพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้ามีหลักฐานเป็น ที่เชื่อได้ว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควรก็ให้ศาลแพ่งมีคำสั่งตามคำขอนั้นโดยเร็ว หลังจากนั้นศาล แพ่งจะทำการไต่สวนคำร้องของคู่กรณี หากเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องของพนักงานอัยการเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด และคำร้องของผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วน ได้เสียในทรัพย์สินนั้นฟังไม่ขึ้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แต่ถ้าฟังขึ้น ให้ศาลสั่งคืนแก่เจ้าของ³⁵

---

³²พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 35, 36 และ มาตรา 48

³³พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 49 และ มาตรา 59

³⁴พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50

³⁵พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51

4) การร้องขอคืนทรัพย์สิน

ภายหลังที่ศาลแพ่งได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้ว หากเจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้ก่อนหน้านั้น เพราะไม่ทราบถึงประกาศดังกล่าว หรือหนังสือแจ้งจากเลขาธิการ ป.ป.ง. มีเหตุขัดข้องอันสมควรประการอื่น ก็สามารถยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินได้อีกภายใน 1 ปี นับแต่ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินถึงที่สุด และให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้นหรือกำหนดเงื่อนไขในการคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ หากไม่สามารถคืนทรัพย์สินหรือคุ้มครองสิทธิได้ให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายแล้วแต่กรณี³⁶ หรือหากปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการมิใช่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คืนทรัพย์สินนั้น พร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ให้ใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นแล้วแต่กรณี³⁷

(4.1.3.4) การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินในกฎหมายอื่น³⁸

กรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานยาเสพติดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินทางอาญา แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นหรือดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือการดำเนินการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากกว่าก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง

จากการศึกษามาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีข้อที่ต้องพิจารณาประการหนึ่งว่า มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ขัดต่อหลัก "ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย" ดังที่ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 41 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 หรือไม่ ทั้งนี้เพราะการริบทรัพย์สินทางแพ่งหรือที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เรียกว่าการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น โดยสาระสำคัญมีสภาพเป็นการทำให้หมดไปซึ่งสิทธิในทรัพย์สินของ

³⁶พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 53

³⁷พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 57

³⁸พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58

บุคคลนั่นเอง ซึ่งแทบจะไม่ต่างจากการริบทรัพย์สินอันเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

อย่างไรก็ตามท่านอาจารย์อรรถนพ ลิขิตจิตตะ³⁹ ได้เขียนไว้ในหนังสือถาม ตอบ เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นขั้นเป็นตอน เป็นการพิจารณาถึง ตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะ ไม่ได้พิจารณาถึงตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นว่าจะกระทำความผิด หลักในทางอาญาหรือไม่ กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่บทนิยาม คำว่า ความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ 7 ฐาน โดยรวมความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ ด้วย (ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 4.1.3.1) จำนวนเงินสดหรือทรัพย์สินที่ต้องรายงาน การ ยับยั้งการทำธุรกรรมจะกระทำโดยคณะกรรมการธุรกรรมซึ่งจะต้องถูกควบคุมโดยคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้นการริบทรัพย์สินโดยไม่มี ความผิดตามหลัก กฎหมายนี้จึงชอบด้วยหลักการและเหตุผลไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 41

4.1.4 การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามีข้อจำกัดอยู่หลาย ประการ กล่าวคือ 1) ไม่อาจริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ เป็นผู้สมรู้ร่วมคิดในการกระทำความผิด ได้ 2) ไม่อาจริบทรัพย์สินที่โอนไปยังบุคคลที่สาม และ 3) ไม่อาจริบทรัพย์สินที่ได้ทำการแปรสภาพไป ซึ่งศาลฎีกาได้ตีความหมายในเรื่องทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่ได้ มาจากการกระทำความผิดในความหมายอย่างแคบเท่านั้น การริบทรัพย์สินตามกฎหมาย อาญาจึงไม่อาจหยุดยั้งผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือบรรเทาการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปได้ โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่แล้วเจ้าหน้าที่สามารถทำการจับกุมได้ในผู้ค้ารายย่อย ผู้เสพหรือผู้ลำเลียงยาเสพติดเท่านั้น โดยผู้ค้ารายใหญ่มักจะอยู่ในที่ลับเป็นผู้ที่คอยบงการผู้ค้า รายย่อยหรือผู้ที่ร่วมเครือข่ายไม่ลงมาแตะต้องตัวยาเสพติดโดยตรง แต่จะเข้ายึดครอง ผลประโยชน์ทั้งที่เป็นตัวเงินและทรัพย์สินต่างๆ เท่านั้น จึงเป็นการยากที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดรายใหญ่หรือตัวการมาลงโทษจึงได้ ประกอบกับกฎหมายอาญาได้กำหนดให้การกระการ

---

³⁹อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, (กรุงเทพฯ: กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส.), 2542, หน้า 108.

พิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายโจทก์ โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง และพิสูจน์ว่าจำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมาอย่างไรจึงเป็นการยากอย่างยิ่งในการพิสูจน์ถึงการได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้กระทำผิดนั้นเพราะผู้กระทำความผิดย่อมรู้ดีกว่าโจทก์ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาอย่างไร

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายขึ้นมาโดยเฉพาะในการที่จะป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามนายทุนหรือตัวการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการลักลอบค้ายาเสพติด ตลอดจนกำจัดแหล่งเงินทุนที่คอยสนับสนุนหรือเป็นตัวจักรกลสำคัญในการขับเคลื่อนให้ผู้กระทำความผิดสามารถกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ตลอดไป ซึ่งวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2534 สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้ตรา "พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534" ขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้เป็นมาตรการพิเศษ โดยมีลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างกฎหมายวิธีสบัญญัติและกฎหมายสารบัญญัติเพื่อนำมาอุดช่องว่างของการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือสำนักงาน ป.ป.ส. ได้จัดตั้งขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2519 โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยตรงทั้งในส่วนของกำหนดยาเสพติดและมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูล การข่าว และข้อมูลด้านยาเสพติด ตลอดจนประสานนโยบายและติดตามผลการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนในการผลักดันมาตรการด้านกฎหมายมาสนับสนุนการปราบปรามผู้กระทำความผิด จนกระทั่งปี พ.ศ. 2534 ได้มีการตรากฎหมายเรียกว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 โดยมีวัตถุประสงค์ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดและรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเพื่อขจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีมาตรการที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) มาตรการขยายขอบเขตอำนาจของศาลไทย เนื่องจากอาชญากรรมด้านยาเสพติดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมีผู้ร่วมงานและขยายการกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องในหลายประเทศและด้วยเหตุที่การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศมีความสะดวกรวดเร็ว องค์กรอาชญากรรมเหล่านี้สามารถขยายเครือข่ายได้อย่างกว้างขวางจำเป็นที่หลายๆ ประเทศต้องอาศัยความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรเหล่านี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศใด โดยบัญญัติให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดสากล

2) มาตรการสมคบ โดยกำหนดให้การกระทำที่เป็นการสมคบหรือร่วมกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิด ซึ่งเป็นการขยายฐานความผิดทางอาญาให้กว้างขึ้นเพื่อให้มีโอกาสจับกุมนายทุนหรือตัวการสำคัญมาลงโทษมากขึ้น

3) มาตรการริบทรัพย์สิน เพื่อเป็นการตัดแหล่งเงินทุนของเหล่าอาชญากรไม่ให้นำเงินไปใช้ในการค้ายาเสพติด ตลอดจนช่วยให้มีการพัฒนารูปแบบการค้าและขยายเครือข่ายไปสร้างความร่ำรวยให้กับบุคคลบางกลุ่ม

โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดเท่านั้น

(4.1.4.1) แนวทางในการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ มีเงื่อนไขที่สำคัญโดยการริบทรัพย์สินต้องเข้าหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ

1. ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า เช่น การผลิต นำเข้าส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย สมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดเหล่านั้น

2. ยาเสพติดที่เกี่ยวข้องนั้นต้องเป็นยาเสพติดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ จำนวน 25 ชนิด ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แบ่งทรัพย์สินที่ทำการริบได้ 2 ประเภท คือ

1) ทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด

ทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามมาตรา 30⁴⁰ แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ทรัพย์สินจำพวกเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

---

⁴⁰มาตรา 30 วรรคหนึ่ง "บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่"

(1.1) ทรัพย์สินของกลางที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด

อันได้แก่ ทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ใช้ในการกระทำความผิด โดยในกฎหมายอาญาได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 33 ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของพนักงานอัยการว่าจะขอให้ศาลริบตามกฎหมายฉบับใด หากขอให้ริบตามมาตรา 33 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทรัพย์สินนั้นก็จะตกเป็นของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 หากขอให้ศาลริบทรัพย์สินตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินนั้นก็จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสนับสนุนในด้านทุนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในทำนองที่ว่าใช้เงินหรือทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดมาปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดด้วยตนเอง ทรัพย์สินของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิดเหล่านี้ ได้แก่ เงินที่ใช้ซื้อยาเสพติด รถยนต์ที่ใช้ขนยาเสพติด เครื่องอัดไฮโดรลิกซึ่งใช้ในการอัดเฮโรอินหรือกัญชาให้ เป็นก้อน เครื่องอัดหรือปั๊มเม็ดยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) เป็นต้น

(1.2) ทรัพย์สินของกลางที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ได้แก่ ทรัพย์สินของกลางที่ผู้กระทำความผิดมีไว้หรือมีอยู่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินของกลางในลักษณะนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้เมื่อริบแล้วจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้โดยคำขอของพนักงานอัยการ

(1.3) ทรัพย์สินของกลางที่ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ทรัพย์สินประเภทนี้ไม่ใช่เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง แต่เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวยให้การกระทำความผิดสำเร็จได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่มีทรัพย์สินของกลางที่ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ ทรัพย์สินประเภทนี้ได้แก่ รถยนต์ที่ใช้เป็นพาหนะในการติดต่อประสานงานเพื่อให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (คำพิพากษาฎีกาที่ 2109/2539) หรือควบคุมการลำเลียงโทรศัพท์มือถือและวิทยุติดตามซึ่งใช้ในการติดต่อซื้อขายยาเสพติดหรือใช้ในการติดต่อประสานงานเพื่อให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (คำพิพากษาฎีกาที่ 6148/2541) ตัวโดยสารเครื่องบินซึ่งใช้ในการโดยสารเพื่อนำยาเสพติดจากสถานที่แห่งหนึ่งไปยังสถานที่อีกแห่งหนึ่ง(คำพิพากษาศาลอาญาคดีหมายเลขดำ

ที่ 3672/2536 คดีหมายเลขแดงที่ 1278/2539 คำพิพากษาฎีกาที่ 5575/2538) เงินที่จำเลย ได้มาจากการขายเมทแอมเฟตามีน (คำพิพากษาฎีกาที่ 518/2542) ทรัพย์สินประเภทนี้ตาม ประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถริบได้ แต่ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติ ให้สามารถริบทรัพย์สินประเภทนี้ได้ด้วย อันเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมายอาญาอีกทางหนึ่ง และทรัพย์สินเหล่านี้จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามคำขอของ พนักงานอัยการ

2) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

แต่เดิมนั้นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา ในฐานะที่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด แต่การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญา มีข้อจำกัดอยู่มากจึงไม่สามารถที่จะริบทรัพย์สินที่โอนไปในหลายๆ ทอดได้ หรือทรัพย์สินที่แปรสภาพไปเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นได้ ซึ่งการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดนี้ ทำให้สามารถริบทรัพย์สินได้อย่างกว้างขวาง

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มาตรา 3 และมาตรา 22 วรรคห้า ทรัพย์สินที่ เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด หมายความว่า เงิน (money) หรือทรัพย์สิน (properties) ที่ ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง เงินหรือ ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่นหรือปรากฏตาม หลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม และหมายความรวมถึง ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลง ไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้บุคคลภายนอกถึง กำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของ ผู้ต้องหาที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสีย ในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึด หรืออายัด เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่า การโอนหรือการ กระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรคห้า จะเห็นได้ว่าได้ให้ความหมายของคำว่าทรัพย์สินไว้อย่าง กว้างขวาง โดยให้รวมถึง

(1) ทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจาก ทรัพย์สินดังกล่าว

(2) หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

(3) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยกย้ายไปเสียในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด และภายหลังจากนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่าการโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน

จะเห็นได้ว่าคำว่าทรัพย์สิน ตามมาตรา 22 นี้ มีความหมายกว้างขวางมาก แต่การที่จะรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการทางการบริหารที่เรียกว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินเสียก่อน โดยจะมีคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบกลับกรองว่า ทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป

จะเห็นได้ว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นี้ จากที่ได้ทำการศึกษามาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์หรือดอกผล ที่ได้รับ ได้มา หรือเปลี่ยนแปลงไปด้วยประการใดๆ จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมถึงหนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าทรัพย์สินจะอยู่ในความครอบครอง โอน ยกย้ายหรือจำหน่ายไปอยู่กับบุคคลใด ในระยะเวลาสิบปีก่อนหรือภายหลังมีคำสั่งยึดหรืออายัด

ทรัพย์สินตามความหมายดังกล่าว ได้แก่ เงินสด ธนบัตรรัฐบาลต่างประเทศ เช่น ธนบัตรสหรัฐอเมริกา⁴¹ เครื่องประดับและทองรูปพรรณ เช่น แหวน ทองคำฝังเพชร ต่างหู ฝังเพชร สร้อยข้อมือทองคำ สร้อยคอทองคำ นาฬิกาข้อมือโรเล็กซ์ หน้าปัดสีทองฝังเพชร⁴² แหวนทองคำ⁴³ เป็นต้น รถยนต์ ที่ดิน เช่น โฉนดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง สิทธิครอบครองในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3) ที่ดินที่จำนองเป็นประกันเงินกู้กับสถาบันการเงิน ทรัพย์สินที่ขายฝาก ที่ดินเฉพาะส่วนห้องชุด หุ่น สิทธิตามหนังสือจะซื้อจะขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง⁴⁴

⁴¹ คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ 25/2539, 30 มิถุนายน 2539.

⁴² คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ 60/2538, 27 ตุลาคม 2538.

⁴³ คำพิพากษาศาลอาญา คดีหมายเลขดำที่ ม. 7-8/2540 คดีหมายเลขแดงที่ ม. 65-66/2543.

⁴⁴ คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ 26/2539, 30 มิถุนายน 2539.

สิทธิเรียกร้องในเช็ค ทรัพย์สินในตู้นิรภัย เงินฝากในบัญชีพร้อมดอกเบี้ย⁴⁵ บัตรกำนัลมีดอกเบีย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1492/2540) โทรทัศน์สี เครื่องเล่นวิดีโอ ตู้เย็น เครื่องเสียง เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยตามพระราชบัญญัติมาตรการนี้ จะเห็นได้ว่ามีความหมายที่คล้ายคลึงกันกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกฎหมายว่าด้วยสารควบคุม The Controlled Substances Act (CSA) ภายใต้บทบัญญัติ 21 U.S.C. มาตรา 881 (ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 3.2.1) ซึ่งอนุญาตให้ยึด (seizure) อายัด (custody) ควบคุม (disposition) ทรัพย์สินที่สามารถยึดได้มี 11 ประเภท โดยได้จัดประเภทจากทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมือหรือเป็นประโยชน์ในการทำอาชญากรรม อันมุ่งประสงค์ที่จะควบคุมยา วัสดุ เครื่องมือ หรือสิ่งบรรจุที่ใช้ทำ หนีบหนี หรือทำการแจกจ่ายยาและการแบ่งชั้นของทรัพย์สินที่สามารถยึดได้ที่สำคัญที่สุดคือ "เงินที่ถูกแลกเปลี่ยน" ในการค้ายาเสพติด รวมเรียกว่า drug property นั้นเอง

กรณีทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือได้มาในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่การงานเกี่ยวกับการให้สินบนเจ้าพนักงานนั้น โดยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 34 (1) เป็นทรัพย์สินที่รับตามบทบัญญัติของกฎหมาย ปัญหาที่พิจารณาคือ เงินที่ผู้ต้องหาซึ่งถูกจับกุมในคดียาเสพติด ต่อมาได้เสนอเงินเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมปล่อยตัวและให้เงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ได้แจ้งข้อหาให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่รับตามบทบัญญัติมาตรา 34 (1) ได้ อย่างไรก็ตาม เงินที่ได้ให้ดังกล่าวมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะอาจได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติดซึ่งยึดเงินดังกล่าวได้ตามมาตรการริบทรัพย์สิน⁴⁶

ในกรณีดังกล่าวผู้ศึกษาเห็นว่า การขอให้ศาลริบเงินดังกล่าวมีข้อแตกต่างกัน โดยเงินที่ขอให้ริบซึ่งได้ใช้ในการให้สินบนจะตกเป็นของแผ่นดิน ภาระการพิสูจน์ฝ่ายโจทก์นำสืบจนสิ้นข้อสงสัย ซึ่งพยานหลักฐานในกรณีดังกล่าวย่อมชัดเจน แต่ถ้าขอริบเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาระการพิสูจน์โจทก์นำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมายเท่านั้น และให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภาระการพิสูจน์ว่าเงินดังกล่าวไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีนั้นย่อมรู้ดีกว่าโจทก์ว่าทรัพย์สินดังกล่าวตนได้มาโดยชอบหรือมี

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁶ คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ 156/2542, 30 มิถุนายน 2542.

ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าควรดำเนินการตามพระราชบัญญัติมาตรการนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากกว่าการขอให้อธิบดีปฏิบัติตามประมวลกฎหมายอาญาตามความเห็นดังกล่าว

(4.1.4.2) การดำเนินการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 .

การดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินเริ่มต้นจากตัวบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน 5 ข้อหาหลัก คือ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดและรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดในฐานความผิดดังกล่าวด้วย (มาตรา 3) ผู้กระทำความผิดต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ถ้าเป็นความผิดฐานมีไว้ในครอบครองไม่สามารถทำการริบทรัพย์สินได้ โดยเมื่อในคดีนั้นมีทรัพย์สินที่เป็นของกลางหรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 30, 27) โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผู้ลั่นกรงทรัพย์สินที่จะดำเนินการริบนั้น และจะทำการแยกเป็นอีกสำนวนหนึ่งเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ริบตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อไป ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

1) องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีดังต่อไปนี้

(1) พนักงานสอบสวน

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง⁴⁷ ดังนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนรู้ว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นจากการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือด้วยวิธีอื่นใด พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ดำเนินการสอบสวนโดยมิชักช้า⁴⁸ โดยพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ในความผิด และเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นผิด⁴⁹ ในการรวบรวมพยานหลักฐานพนักงานสอบสวนมีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่างๆ ที่นำไปใช้เป็นพยานหลักฐานได้⁵⁰ หรือค้นเพื่อพบ

⁴⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า "พนักงานสอบสวน" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายมีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

⁴⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130

⁴⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

⁵⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85, 132

สิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้โดยปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นและใช้มาตรการบังคับในชั้นสอบสวนได้

พนักงานสอบสวนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้โดยเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดี ซึ่งหมายถึงการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา และหากในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีทรัพย์สินของกลางด้วย พนักงานอัยการก็จะพิจารณายื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา 30 ด้วย

(2) คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นคณะบุคคลประกอบด้วย⁵¹ ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุดเป็นรองประธานกรรมการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมสรรพากร และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ

เนื่องจากการริบทรัพย์สินนี้ พนักงานอัยการและศาลจำเป็นต้องทราบข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับการได้มา จ่ายไป ซึ่งทรัพย์สิน พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในรูปคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจสั่งการให้เจ้าของทรัพย์สินเปิดเผยหรือยึดหลักฐานทางการเงิน ธนาคารจะอ้างเหตุผลเกี่ยวกับความลับของธนาคารไม่ได้ จะเห็นได้ว่ากรรมการล้วนแต่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินทั้งสิ้นจึงทำให้การตรวจสอบทรัพย์สินมีประสิทธิภาพ

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงสองในสามของกรรมการที่มาประชุม⁵² เหตุที่กำหนดองค์ประชุมและคะแนนเสียงของคณะกรรมการใน

---

⁵¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 15

⁵²พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 17

การวินิจฉัยชี้ขาดไว้ค่อนข้างสูงเนื่องจากการบริบททรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา 27 ซึ่งเป็นมาตรการที่อนุสัญญา ค.ศ. 1988 กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินการเพื่อต่อต้านการค้ายาเสพติด⁵³ โดยการบริบททรัพย์สินดังกล่าวได้รวมถึงทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดจึงต้องมีมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สาม โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้⁵⁴

(1.1) การตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 16 (2))

เมื่อมีการจับกุมและมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา ซึ่งได้รับมาโดยเสน่หา หรือ รู้อยู่ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สิน และในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งไม่ อาจประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ทัน เลขาธิการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน อาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินแล้วรายงานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบ (มาตรา 19 ประกอบมาตรา 20)

ในทางปฏิบัติคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะมีคำสั่งมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ทรัพย์สินแทนภายใต้การกำกับดูแลของคณะอนุกรรมการประจำคณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สิน (มาตรา 18 ประกอบมาตรา 21)

ก. ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน (มาตรา 16 (4))

เมื่อได้มีการตรวจสอบทรัพย์สิน ตาม 4.1.4.1 ข้อ 2) หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ทรัพย์สินอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการ

---

⁵³United Nations, UN Conference for the Adoption of a Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance, (New York: UN), p. 84.

⁵⁴พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 16

วินิจฉัยตามข้อ ข. ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป (มาตรา 22 วรรคสอง) และในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งไม่อาจประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ทัน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอาจสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้วรายงานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบ (มาตรา 19 วรรคสอง ประกอบมาตรา 22 วรรคสอง)

ทรัพย์สินที่มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นจะเป็นผู้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และประเมินราคาทรัพย์สินแล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบ (มาตรา 23) และการยึดหรืออายัดซึ่งกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัว (มาตรา 26)

ข. วินิจฉัยว่าทรัพย์สินใดของผู้ต้องหาหรือผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ (มาตรา 16 (3))

การตรวจสอบทรัพย์สินตาม 4.1.4.1 ข้อ 2) ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์โดยแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือกุศลสาธารณะ (มาตรา 22)

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตาม 4.1.4.1 ข้อ 2) เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้อง หรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาจะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ และกรณีที่พบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก ให้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลริบทรัพย์สินนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เว้นแต่มีคำพิพากษาให้ยกฟ้อง (มาตรา 27)

ค. เสนอแนะต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจับกุมหรือแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดในฐานะสนับสนุน หรือฐานสมคบ การตรวจสอบทรัพย์สิน การขอผ่อนผันเพื่อนำทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไปใช้ประโยชน์ การประเมินราคาทรัพย์สิน การขอรับทรัพย์สินคืนหรือการคืนทรัพย์สิน ตามมาตรา 14 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 33 (มาตรา 16 (1))

ง. วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ ตามมาตรา 24 และระเบียบเกี่ยวกับกองทุนตามมาตรา 37 และมาตรา 38 (มาตรา 16 (5))

(3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือ ป.ป.ส.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จัดตั้งขึ้นมาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือ ป.ป.ส. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมศุลกากร อัยการสูงสุด และกรรมการอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 6 คน และมีเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นกรรมการและเลขานุการ⁵⁵

กรรมการมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี องค์ประชุมต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด การวินิจฉัยให้ถือตามเสียงข้างมาก⁵⁶

ป.ป.ส. มีอำนาจตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้⁵⁷ โดย ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแผนงาน มาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ควบคุมการสืบสวน สอบสวน การฟ้องคดี วางโครงการและดำเนินการควบคุมเร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติงานกับหน่วยราชการอื่นๆ เสนอข้อคิดเห็นและวางโครงการแผนงานของส่วนราชการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ประสานงานการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด⁵⁸

---

⁵⁵พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 5

⁵⁶พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 6, 9

⁵⁷พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 10

⁵⁸พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 13

นอกจากนี้กรรมการ เลขาธิการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รองเลขาธิการ เจ้าพนักงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งมีอำนาจ⁵⁹

1. มีอำนาจในการสอบสวน กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และ เจ้าพนักงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้ง มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับได้เป็นเวลาไม่เกิน 3 วัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไป และการควบคุมดังกล่าวนี้ ไม่ให้ถือว่าเป็น การควบคุมผู้ถูกจับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2. อำนาจในการป้องกันและปราบปราม เพื่อให้รู้ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ส. มีอำนาจในการตรวจค้นบุคคล สถานที่ ยานพาหนะ เพื่อค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติด และมีอำนาจตรวจค้นในเวลากลางคืนหากมีเหตุอันควรเชื่อว่ายาเสพติด ซุกซ่อนอยู่ หรือมีบุคคลที่ถูกจับ มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชี เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้ซึ่งดขวางไม่ให้ความสะดวก ไม่ส่งบัญชีเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่ ป.ป.ส. มีโทษ ทางอาญา

3. อำนาจในการควบคุม ตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ในการ ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดย ป.ป.ส. สามารถ กำหนดมาตรการในการรายงานคดีตามกฎหมายยาเสพติด รวบรวมสถิติข้อมูล นับแต่การ สืบสวนจับกุม ถึงลงโทษผู้กระทำความผิด⁶⁰ สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานในการปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย ทำให้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพ ไม่กล้าต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือส่อเค้าไปในทางทุจริต ซึ่งหากปรากฏว่าเจ้าพนักงาน นั้นกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้⁶¹

ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานในการควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีบทบาทมากที่สุดในประเทศไทย มีการกำหนดแผนงานรับผิดชอบ

---

⁵⁹พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14, 15

⁶⁰ประกาศสำนักงาน ป.ป.ส. เรื่องการกำหนดแบบรายงานคดีความผิดตามกฎหมายยาเสพติด ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2527

⁶¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 10, 11

ในแต่ละภาค⁶² สำหรับการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่นั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินด้วย อาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปก่อน แล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบก็ได้⁶³

ในการดำเนินกิจการเพื่อให้สามารถเป็นไปตามมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือ ป.ป.ส. และเพื่อปฏิบัติงานธุรการอื่น กฎหมายได้กำหนดให้มีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกว่า "สำนักงาน ป.ป.ส."⁶⁴ โดยในสำนักงาน ป.ป.ส. นี้ ได้มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกว่า "กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด"⁶⁵ กองทุนดังกล่าวนี้ประกอบด้วยทรัพย์สินดังต่อไปนี้

1.1 ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งศาลมีคำสั่งให้ริบตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามมาตรา 31 และทรัพย์สินที่ไม่ปรากฏเจ้าของที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องและไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยังจับตัวไม่ได้หรือถึงแก่ความตายและหายาทไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 32 ซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.2 ทรัพย์สินที่มีผู้ให้

1.3 ทรัพย์สินที่ได้จากรัฐบาล

1.4 ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินตาม ข้อ 1.1-1.3

---

⁶²พระราชกำหนดแบ่งส่วนราชการ ป.ป.ส. พ.ศ. 2535

⁶³พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 19 วรรคสอง

⁶⁴พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 11

⁶⁵พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 34

ทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นให้เป็นของสำนักงาน ป.ป.ส. โดยไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน⁶⁶

(4) พนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ตามมาตรา 16 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติมาตรการนี้ ได้กำหนดให้หน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรืออาจมอบหมายให้อนุกรรมการหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินหรือดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่ออกไปดำเนินการสอบปากคำผู้ต้องหาหรือผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ก็คือ “พนักงานเจ้าหน้าที่”

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ จนเพียงพอแล้ว ก็จะนำพยานหลักฐานที่รวบรวมได้นั้นจัดทำเป็นสำนวนการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้น หลังจากนั้นก็จะนำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการประจำคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินภาค (เหนือ ใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ) แล้วแต่กรณี เมื่อคณะอนุกรรมการดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่าทรัพย์สินที่พนักงานเจ้าหน้าที่นำเสนอ นั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าหากเห็นว่าในคดีใดมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือยังขาดประเด็นใดประเด็นหนึ่งไป คณะอนุกรรมการดังกล่าวก็จะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการตรวจสอบและหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม จากนั้นก็จะนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น พร้อมทั้งคำสั่งและคำวินิจฉัยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ด้วยเช่นกัน

---

⁶⁶พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 36

หลังจากนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดส่งสำนวนการตรวจสอบพร้อมคำสั่ง และคำวินิจฉัยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นต่อไป

ภารกิจที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ ป.ป.ส. หรือ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินในการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้คือ

(1) การตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นการรวบรวมข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่างๆ ดังนี้

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือเลขาธิการ ป.ป.ส. แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินแทน โดยจะดำเนินการ รวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องหา ตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

(1.1) มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกตรวจสอบทราบคำสั่งและแจ้งสิทธิในการนำ พยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน นอกจากนี้หากผู้ถูกตรวจสอบ ประสงค์จะชี้แจงหรือแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ให้บันทึกไว้เพื่อนำเสนอคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินต่อไป

(1.2) การเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ในการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นหาก จำเป็นต้องสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือหน่วยงาน หรือส่วนราชการใดๆ รวมถึงธนาคาร พาณิชยและสถาบันการเงิน เพื่อมาให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงหรือส่งบัญชีหรือเอกสารหลักฐานมา เพื่อประกอบการพิจารณา ให้เสนออนุกรรมการหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. พิจารณาลงนามในหนังสือ เรียกหรือหนังสือสอบถามดังกล่าว

(1.3) การตรวจสอบทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้อง⁶⁷ ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา หากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อถือได้ว่าทรัพย์สินของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับ

---

⁶⁷ มาตรา 20 “ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา หากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อถือได้ว่าทรัพย์สินใดของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา โดยได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยเสนาหาหรือรู้อยู่ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้นด้วย.....”

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา คณะกรรมการก็สามารถสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้นได้ ตามมาตรา 20

(1.4) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ในระหว่างการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการโอน โยกย้าย หรือซุกซ่อนทรัพย์สินรายใด พนักงานเจ้าหน้าที่จะรายงานเลขาธิการ ป.ป.ส. เพื่อนำเสนอคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 22 วรรคสอง มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว หากเป็นกรณีเร่งด่วน ไม่อาจเชิญประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ทัน เลขาธิการ ป.ป.ส. อาจมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวแล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบ ในวาระแรกที่มีการประชุมก็ได้ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยส่วนใหญ่จะผ่านการยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราว โดยเลขาธิการ ป.ป.ส. จะเป็นผู้ใช้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว ตามมาตรา 22 วรรคสอง⁶⁸ และมาตรา 19 วรรคสอง⁶⁹ เพื่อป้องกันการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน เนื่องจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดมักจะถูกเคลื่อนย้ายอย่างรวดเร็ว หากไม่มีมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแน่แท้

(1.5) การกำกับดูแล การดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ และเป็นผู้สอบสวนผู้ถูกตรวจสอบด้วยตนเอง ซึ่งในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น อาจกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกตรวจสอบได้ ดังนั้นในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงต้องมีการกำกับดูแลโดยคณะอนุกรรมการ ซึ่งมีการควบคุมดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ กำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่ละคดีตามสายบังคับบัญชา และพนักงานเจ้าหน้าที่รายงานความคืบหน้า

---

⁶⁸มาตรา 22 วรรคสอง “เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามมาตรา 16 (3) ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ และให้นำความในมาตรา 19 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

⁶⁹มาตรา 19 วรรคสอง “ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการอาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปก่อน แล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้”

ในการตรวจสอบทรัพย์สินในแต่ละคดี ในที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ พร้อมรับคำแนะนำจากคณะอนุกรรมการ

(2) การยึดและอายัดทรัพย์สิน การประเมินราคาทรัพย์สิน โดยสามารถแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้⁷⁰

(2.1) การยึดและอายัดทรัพย์สิน

ก. ในกรณีที่เป็นการตรวจสอบอสังหาริมทรัพย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานที่ดินหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ดำเนินการตรวจสอบให้ก็ได้

ข. กรณีที่เป็นการตรวจสอบอสังหาริมทรัพย์สำหรับสังหาริมทรัพย์ที่ต้องมีทะเบียนตามกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ อาจขอความร่วมมือไปยังนายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตรวจสอบให้สำหรับสังหาริมทรัพย์อื่นหากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าบุคคลใดมีข้อมูล เอกสาร หลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ของผู้ต้องหาที่ถูกตรวจสอบทรัพย์สินพนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอให้บุคคลดังกล่าวมาให้ด้วยคำหรือให้แจ้งข้อมูลหรือให้ส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานนั้นก็ได้

ค. การตรวจสอบการจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ต้องหาที่ถูกตรวจสอบทรัพย์สินให้ตรวจสอบจากการจดทะเบียนที่ได้กระทำภายในระยะเวลาสิบปีก่อนวันที่ผู้ต้องหานั้นถูกจับกุมหรือได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและที่ได้กระทำหลังวันดังกล่าว

ง. การตรวจสอบทรัพย์สินประเภทเงินฝากธนาคาร หรือเงินฝากในสถาบันการเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่อาจขอความร่วมมือจากสำนักงานใหญ่ของธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นเพื่อขอเอกสารหลักฐานเงินฝากในชื่อของผู้ถูกตรวจสอบที่มีหรือเคยมี บุคคลในครอบครัวรวมทั้งที่ใช้นามอื่น ชื่อผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมีอำนาจสั่งจ่ายหรือมีอำนาจสั่งจ่ายร่วมกับบุคคลอื่นก็ได้

จ. การตรวจสอบพยานหลักฐานอื่นๆ ให้ตรวจสอบหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบได้มีหลักฐานของทางราชการหรือหลักฐานอื่นที่ปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของบุคคลอื่นหรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าบุคคลอื่นอาจอ้างตัวเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบถึงการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น

---

⁷⁰ กฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

กรณีที่ไม่อาจทราบได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลใดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศแจ้งการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นไว้ ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการของสำนักงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและที่สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอแห่งท้องที่ที่ทำการตรวจสอบนั้น เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวันและประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องที่นั้นอย่างน้อยสองฉบับเป็นเวลาอย่างน้อยสองวันติดต่อกันและกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ติดประกาศไว้ ณ สำนักงานที่ดินแห่งท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และบริเวณที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้นด้วย

การมีหนังสือและประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุนายละเอียดของทรัพย์สินให้ชัดเจน เพียงพอที่บุคคลทั่วไปเข้าใจ โดยแสดงรายละเอียดถึงประเภท ชนิด ลักษณะ ขนาดหรือจำนวน และท้องที่ที่ตรวจสอบพบหรือที่เป็นที่ตั้งของทรัพย์สินนั้น

จ. ในระหว่างที่ยังไม่มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินผู้ถูกตรวจสอบอาจไปแสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับทรัพย์สินของตนคืนได้ในวันและเวลาทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากทราบว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเจ้าของทรัพย์สินได้มาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะให้นำพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปแสดงด้วย ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกปากคำของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งรายละเอียดแห่งพยานหลักฐานนั้นไว้เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินต่อไป

(2.2) การประเมินราคาทรัพย์สิน

ก. เมื่อมีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินใด พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สินนั้น โดยอาจขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบประเภท ชนิดของทรัพย์สินนั้น

ข. การประเมินราคาทรัพย์สินมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) การประเมินราคาที่ดิน โดยถือหลักเปรียบเทียบกับราคาตลาดหรืออิงราคาใกล้เคียงกับราคาตลาดให้มากที่สุด แต่ไม่ต่ำกว่าราคาประเมินของกรมที่ดิน ซึ่งใช้ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

(2) การประเมินราคาโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง

ก. อาคารที่ก่อสร้างใหม่ ถือหลักการถอดแบบคำนวณตามวิธีการของการก่อสร้าง

ข. อาคารที่ใช้งานแล้ว คำนวณตามตารางสำเร็จของทางราชการ

(3) การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นๆ

ก. สำหรับของใหม่ ถือราคาตลาดเป็นเกณฑ์ประเมิน

ข. สำหรับของเก่า ถือราคาตลาดหักด้วยค่าเสื่อมราคาตามสภาพความเป็นจริง หรือตามวิธีการที่กำหนดไว้

ค. ราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ให้ใช้ราคาซื้อขายครั้งหลังสุด ส่วนราคาหุ้นกู้ ให้ราคาที่ได้ตราไว้และราคาหุ้นในบริษัทต่างๆ ให้ประเมินราคาโดยการประเมินฐานะทางการเงิน และการดำเนินงานของบริษัทนั้น

(2.3) การรายงานผล เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการยึดหรืออายัด และประเมินราคาทรัพย์สินเสร็จแล้ว ให้รายงานผลการดำเนินการนั้นพร้อมด้วยสารบบคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ดำเนินการตรวจสอบนั้นต่อคณะกรรมการหรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี เพื่อจะได้นำเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป

2) กระบวนการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด ตามมาตรา 30

ลักษณะของการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด โดยการริบทรัพย์สินในคดีอาญาทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32-37 บัญญัติให้มีการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด เช่น อาวุธปืนเถื่อน เสโรอื่น นอกจากนี้ยังบัญญัติให้มีการริบทรัพย์สินซึ่งได้ให้ไว้เป็นสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 และมาตรา 202 หรือซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจให้บุคคลกระทำความผิดหรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด กฎหมายได้ให้อำนาจศาลสั่งริบทรัพย์สินเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของบุคคลอื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด (มาตรา 34) นอกจากนี้ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด กฎหมายก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งริบได้ เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด (มาตรา 33)

แต่ในกรณีการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา 30 ได้บัญญัติไว้ว่า “บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิได้ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น เพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง และเมื่อศาลสั่งรับคำร้องแล้วให้ศาลสั่งให้ประกาศในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นสองวันติดต่อกัน เพื่อให้บุคคลซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมา

ยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ ไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อได้ว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม

ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดอ้างตัวเป็นเจ้าของก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือในกรณีที่ปรากฏเจ้าของ แต่เจ้าของไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบ หรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดและจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมิได้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าวได้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่เริ่มประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันตามวรรคสอง ในกรณีนี้มีให้นำมาตรา 36 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ⁷¹

การริบทรัพย์สินตามมาตรานี้เป็นมาตรการเสริมของการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีขอบเขตจำกัดดังบัญญัติไว้มาตรา 32 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดทำหรือมิได้เป็นความผิดให้รับเสียหายทั้งสิ้น” อันเป็นองค์ประกอบความผิดของทรัพย์สินในตัวเอง เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 7766/2544 แม้จะไม่มี ความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง แต่เมื่อเป็นอาวุธปืนที่ไม่มีทะเบียน ผู้ใดมิได้เป็นความผิดจึงต้องริบ⁷¹ ส่วนกฎหมายฉบับนี้ขยายความหมายของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างขวางออกไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีปริมาณเป็นจำนวนมากและสลับซับซ้อนกว่าการริบทรัพย์สินเกี่ยวกับอาชญากรรมอื่นๆ และการริบทรัพย์สินของกลางใน มาตรานี้ ทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนมิใช่ตกเป็นของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายอาญา วัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดต่อไป โดยมีการดำเนินกระบวนการริบทรัพย์สิน ดังนี้คือ

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของกลางในชั้นเจ้าพนักงาน

เจ้าพนักงานผู้จับกุมจำเลยพร้อมเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมิได้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด พนักงานสอบสวนอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 85 ยึดทรัพย์สินของกลางดังกล่าว จนกว่าคดีถึงที่สุด

---

⁷¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง, (พิมพ์ครั้งที่ 19, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2549), หน้า 74.

เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนทั้งหมดซึ่งไม่ต้องผ่านกระบวนการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและมีพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดและมีการนำทรัพย์สินของกลางไปใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งมีความเห็นสั่งฟ้องและขอริบทรัพย์สินของกลางดังกล่าวข้างต้นและพนักงานอัยการมีความเห็นตามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการต้องยื่นคำฟ้องเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากคำร้องขอริบทรัพย์สินของกลางต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

หากพนักงานอัยการมีความเห็นแย้งเกี่ยวกับทรัพย์สินของกลาง ซึ่งไม่อาจดำเนินการได้ตามหัวข้อนี้ ก็จะสั่งให้คืนทรัพย์สินของกลางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 วรรคท้าย แต่ทรัพย์สินของกลางนั้นอาจเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจยึดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวได้ (มาตรา 19)

ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหา หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลย ให้การยึดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยสิ้นสุดลง ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 32)

(2) การดำเนินการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของกลางในชั้นศาล

สำหรับการพิจารณาของศาล เมื่อศาลสั่งรับคำร้องของพนักงานอัยการ ตามบทบัญญัติของกฎหมายให้ศาลเป็นผู้สั่งให้มีการประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีการร้องขอให้ศาลริบในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นสองวันติดต่อกัน โดยกำหนดเงื่อนไขในประกาศให้ผู้ซึ่งอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องคัดค้านเข้ามาในคดีก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง อันเป็นการประกาศเพื่อให้ครบกระบวนการของกฎหมาย แม้ว่าจะไม่มีผู้ใดอ้างตัวเป็นเจ้าของก็ตาม เพื่อให้เจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่ร้องขอให้ริบมีเหตุอันควรสงสัย หรือมีการนำทรัพย์สินไปใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด (มาตรา 30) หรือไม่ ในกรณีดังกล่าวไม่นำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 มาใช้บังคับ ในระยะเวลาการยื่นคำร้องขอภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางได้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่เริ่มประกาศในหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งทรัพย์สินของกลางจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 30 และ 31)

3) กระบวนการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ตามมาตรา 27

(1) ยาเสพติด

ต้องเป็นยาเสพติดให้โทษตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 กล่าวคือ เป็น ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ และยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟิน ผีน โคคาอิน อาเซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติลคลอไรด์ เอทิลดีน ไดอาเซตต กัญชา ไดมเทอกซีแอมเฟตามีน ไดมเทอกซีโปรโมแอมเฟตามีน 2,5-ไดเมมอกซี-4-เอทิลแอมเฟตามีน เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน 3,4-เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน 5-เมทอกซี-3,4 เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน พารา เมทอกซีแอมเฟตามีน ไตรเมทอกซีแอมเฟตามีน เดกซ์โตรโลเซอรัยด์ หรือแอลเอสดี หรือแอลเอสดี-25 แอมเฟตามีน เดอกซ์แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน อีเฟดรีน และรวมถึงวัตถุที่เรียกชื่อ อย่างอื่นแต่มีชื่อหรือส่วนประกอบทางเคมีอย่างเดียวกันกับยาเสพติดดังกล่าวและเกลือใดๆ ของ ยาเสพติดดังกล่าวด้วย⁷²

(2) มูลฐานความผิด

ความผิดที่สามารถดำเนินการริบทรัพย์สินได้เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดและรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดในฐานความผิดดังกล่าวด้วย (มาตรา 3) ผู้กระทำความผิดต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ถ้าเป็นความผิดฐานมีไว้ในครอบครองไม่อยู่ใน ความหมายดังกล่าว เช่น มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองมิได้อยู่ในความหมายของความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 3 (คำพิพากษาฎีกาที่ 4547/2540) ศาลลงโทษในความผิดฐาน มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง ซึ่งมีได้อยู่ในความหมายของความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตาม มาตรา 3 เงินสดของกลางจึงไม่อยู่ในบังคับตามมาตรา 30 มาตรา 31 ที่จะพึงริบได้ (คำพิพากษา ฎีกาที่ 7010/2541)

---

⁷²พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 มาตรา 3, กฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ข้อ 1 และข้อ 2

(3) บุคคลที่จะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สิน

บุคคลที่จะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นยาเสพติดตามข้อ (1) และมูลฐานความผิดตามข้อ (2) โดยมูลฐานความผิดมิได้ในครอบครองหรือเสพยาเสพติดตามข้อ (2) ไม่เข้าเงื่อนไขที่บุคคลนั้นจะถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ บุคคลที่ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินเช่นนี้อยู่ในฐานะผู้ต้องหาหาคดียาเสพติดด้วย

นอกจากนั้น หากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา โดยได้รับทรัพย์สินมาโดยเล่นห่าหรือรู้อยู่ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด บุคคลที่ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินเช่นนี้อยู่ในฐานะผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาซึ่งไม่ใช่ผู้ต้องหาที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

บุคคลที่ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินทั้งในฐานะผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะมีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลนั้นก่อน และมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินในภายหลัง

(4) การยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว

ความหมายคำว่า "ยึด" (seizure) ตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ยึด หมายถึง ริบเอาทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตน⁷³ อายัด หมายถึง มอบหมายให้รักษาหรือกักไว้ก่อน⁷⁴

ความหมายของการยึด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมายถึง การเอาตัวทรัพย์สินมาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานอื่น⁷⁵ จะพิจารณาที่กรรมสิทธิ์ของจำเลย ไม่ว่ากรรมสิทธิ์จะอยู่ที่จำเลยหรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น

---

⁷³มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก, พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530, (พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2534), หน้า 433.

⁷⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 606.

⁷⁵สำนักศึกษาอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, รวมคำบรรยายภาคสองสมัยที่ 52 ปีการศึกษา 2542 เล่มที่ 3, วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4, โดย สมิทธิ์ วราอุบล (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2542), หน้า 70.

ความหมายการยึดทรัพย์สินตาม คำพิพากษาฎีกาที่ 187/2490 คือ การเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาไว้ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการตามกฎหมายให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล⁷⁶

ทรัพย์สินที่สามารถถูกยึดได้ เช่น เอกสาร สั่งห้ามทรัพย์สินมีรูปร่างซึ่งเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งครอบคลุมไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นด้วย สั่งห้ามทรัพย์สินซึ่งเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษารวมไปถึงเครื่องอุปโภคบริโภคและดอกผลนิตินัยด้วย สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีต่อบุคคลภายนอก

ความหมายคำว่า “อายัด” (attachment) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อายัด หมายถึง การสั่งให้บุคคลภายนอกซึ่งมีหน้าที่ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่จำเลยไม่ให้ส่งมอบหรือโอนให้แก่จำเลย แต่ให้ส่งมอบแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี จะพิจารณาที่กรรมสิทธิ์เป็นของบุคคลภายนอกซึ่งต้องชำระแก่จำเลย ซึ่งคำว่า อายัด ในที่นี้จะแตกต่างกับอายัดในกฎหมายอื่น เช่น ใน ประมวลกฎหมายที่ดิน หมายถึง การห้ามทำนิติกรรมใดๆ เพื่อให้คู่ความที่มีข้อพิพาทกันนั้นมาฟ้องคดีต่อศาล⁷⁷

ความหมายของการอายัดทรัพย์สินตาม คำพิพากษาฎีกาที่ 187/2490 คือ การสั่งบุคคลภายนอกมิให้ทำการโอนหรือชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ในคดี แต่ให้ชำระแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี ในกรณีที่เกิดการอายัดขึ้นได้ ก็เพราะลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่ชำระหนี้ตามคำบังคับ มีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลภายนอกชำระเงินจำนวนหนึ่ง หรือให้ส่งมอบสิ่งของ หรือมีสิทธิเรียกร้องอย่างอื่น⁷⁸

ทรัพย์สินที่ถูกอายัดได้ เช่น เงิน สั่งห้ามทรัพย์สินมีรูปร่าง อสังหาริมทรัพย์ สิทธิทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สิน

ยึด (seizure) หรือ อายัด (attachment) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดไม่ได้มีบทวิเคราะห์ศัพท์ เมื่อพิจารณาถึงความหมายของทรัพย์สิน ตาม 4.1.4.1 ข้อ 2)

⁷⁶พิพัฒน์ จักรวางกูร, และภัทรพร จักรวางกูร, คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร, 2539), หน้า 141.

⁷⁷สำนักศึกษาอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, รวมคำบรรยายภาคสองสมัยที่ 52 ปีการศึกษา 2542 เล่มที่ 3, วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4, (มปท.: มปป, มปป), หน้า 71.

⁷⁸พิพัฒน์ จักรวางกูร และภัทรพร จักรวางกูร, ข้างแล้ว เจริงอรรถที่ 76, หน้า 167.

ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เลขาธิการ ป.ป.ส. หรือคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน มีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้แล้ว และตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 อาจให้ความหมายของการยึดหรืออายัดได้

การยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หมายถึง การนำทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินในฐานะผู้ต้องหาหรือในฐานะผู้เกี่ยวข้อง หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอกมาอยู่ในความควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่งการรักษาทรัพย์สิน

การอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หมายถึง การสั่งให้บุคคลภายนอกซึ่งมีนิติสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้องตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือตามสัญญากับผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินในฐานะผู้ต้องหาหรือในฐานะผู้เกี่ยวข้อง ให้งดเว้น การกระทำการโอน การเปลี่ยนแปลง การระงับ หรือกอสสิทธิเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์นั้น เพื่อไม่ให้มีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินไปยังบุคคลภายนอก และก่อให้เกิดการสวมสิทธิของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สิน เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ริบทรัพย์สินแล้ว

ทรัพย์สินที่ยึดได้ เช่น อสังหาริมทรัพย์ โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น สงัหาริมทรัพย์ที่ต้องมีทะเบียนตามกฎหมาย ได้แก่ เรือกำปั่นหรือเรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป แพคนอยู่อาศัย เครื่องจักร อากาศยาน และสังหาริมทรัพย์อื่น

ทรัพย์สินที่อายัดได้ เช่น อสังหาริมทรัพย์ สิทธิเรียกร้อง เงินฝาก ธนาคารหรือสถาบันการเงิน

ในแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นสิ่งปลูกสร้างพร้อมที่ดิน มีคำสั่งให้ยึดในระยะแรกเพียงไม่กี่คดี ต่อมาได้มีคำสั่งเป็นการอายัด เนื่องจากการอายัดทรัพย์สินเป็นการอายัดไว้ชั่วคราว แตกต่างกับการยึดของเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นการยึดทรัพย์สินตามคำพิพากษาของศาลและเพื่อการขายทอดตลาด นอกจากนั้นการยึดทรัพย์สินดังกล่าวตามมาตรการริบทรัพย์สินจะต้องมีการเก็บรักษาตามระเบียบทำให้เป็นภาระแก่สำนักงาน ป.ป.ส. คำสั่งในภายหลังจึงเป็นคำสั่งอายัด

ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวจะต้องมีเหตุอันควรลงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ทราบถึง ทรัพย์สินที่ได้มาหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จากข้อมูลข่าวสารหรือหลักฐาน

ที่ได้รับจากการจับกุม และจากการสืบสวนในทางอื่น โดยพิจารณาจากผู้กระทำความผิดรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้อง ยาเสพติด มูลฐานความผิด พฤติการณ์แห่งคดี มูลค่าทรัพย์สิน การประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สิน โดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือของผู้อื่นไว้ชั่วคราว หากเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการ ป.ป.ส. มีอำนาจดูแลคณะกรรมการ แต่ต้องรายงานให้คณะกรรมการทราบ (มาตรา 19, 20 และ 22 วรรคสอง) โดยแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินแทนแล้วรายงานให้ทราบ (มาตรา 21)

การส่งตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือผู้เกี่ยวข้อง ต้องปรากฏว่ามี การจับกุมผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามข้อ (1) และข้อ (2)

(5) การรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือ เลขาธิการ ป.ป.ส. จะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล เอกสาร และพยานหลักฐานของผู้ถูกตรวจสอบ ทรัพย์สิน⁷⁹ โดยผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้อาจอ้างเป็นเจ้าของจะต้องแสดงหลักฐานว่าทรัพย์สินที่ถูก ตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมา โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทาง กุศลสาธารณะ (มาตรา 22 วรรคหนึ่ง)

พยานหลักฐานที่ได้มานั้นไม่ว่าจะได้มาโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของ กฎหมายหรือการสืบสวนสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้แก่ พยานเอกสาร พยานบอกเล่า (การสอบปากคำ) เมื่อได้พยานหลักฐานต่างๆ แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องมาวินิจฉัยชี้แจง นำหนักพยานหลักฐานว่ารับฟังได้หรือไม่เพียงใด มีความสมเหตุสมผลอย่างไร มีความเป็นไปได้ มากน้อยเพียงใด โดยไม่ต้องพิสูจน์พยานจนสิ้นความสงสัยดังกรณีการรับฟังพยานหลักฐานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และมาตรา 227 เพียงแต่รับฟัง พยานหลักฐานให้ได้ตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

(6) การวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รวบรวมข้อมูล เอกสาร และพยานหลักฐานของผู้ถูก ตรวจสอบทรัพย์สิน จะเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการประจำคณะกรรมการตรวจสอบ

---

⁷⁹กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ทรัพย์สินซึ่งกำกับดูแลพนักงานเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (มาตรา 18) โดยรายงานข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆ ที่รวบรวมได้ในคดี เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใน คณะอนุกรรมการและคณะกรรมการ ซึ่งจะมีข้อซักถามได้เสมือนศาลใช้อำนาจตามบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 87 เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและให้ปรากฏว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ได้รวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอต่อการวินิจฉัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินและเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่น คำร้องต่อศาลเพื่อให้รับทรัพย์สิน (มาตรา 22)

หากพยานหลักฐานของผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินหรือบุคคลภายนอก รับฟังได้ ว่าได้มาจากการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต หรือได้มาโดยหน้าที่ศีลธรรมอันดี คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะวินิจฉัยให้คืนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวแก่ผู้ถูก ตรวจสอบหรือบุคคลภายนอก

(7) การวินิจฉัยของศาล

ศาลจะไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการที่ยื่นขอให้รับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รับทรัพย์สินเป็นของกองทุน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (มาตรา 31) หรือศาลมีคำสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้ถูกตรวจสอบ หรือบุคคลภายนอกได้ (มาตรา 33)

ในการไต่สวนของศาล พนักงานอัยการผู้ร้องมีภาระนำสืบเพียงให้ศาลฟังว่าคดี มีมูลว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือนำสืบให้เข้าข้อ สันนิษฐานตามมาตรา 29 วรรคสอง โดยรับฟังพยานบุคคลซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ ผู้กล่าวหาซึ่งเป็นผู้จับกุม พนักงานสอบสวน บุคคลอื่นซึ่งเกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อคดี พยานเอกสาร ได้แก่คำสั่งตรวจสอบหรือยึดอายัดทรัพย์สิน หนังสือแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูก ตรวจสอบ บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกตรวจสอบและบุคคลอื่น หลักฐานต่างๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ใน คดีรวบรวมได้เพื่อเป็นการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินและเอกสารอื่นที่จำเป็นต่อคดี

ในส่วนของผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ทรัพย์สินไม่ เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอน หรือได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทนหรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี

(8) การอุทธรณ์และฎีกา

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รับทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดหรือให้ยกคำร้อง อัยการผู้ร้องและผู้คัดค้านยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาได้

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในหมวดว่าด้วยอุทธรณ์ฎีกา และไม่มีบทบัญญัติห้ามอุทธรณ์และฎีกาแต่อย่างใด

(4.1.4.3) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สาม

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิแก่บุคคลที่สามผู้สุจริตซึ่งอาจถูกริบทรัพย์สินของตนได้ ดังต่อไปนี้

1) การให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

กระบวนการในการตรวจสอบทรัพย์สิน จะเริ่มขึ้นเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณาแล้วมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหาเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้น หรือในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการ ป.ป.ส. อาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาไปก่อนแล้วรายงานให้คณะกรรมการทราบก็ได้⁸⁰ ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา โดยได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยเสน่ห่า หรือรู้ถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้นด้วย⁸¹ จึงทำให้กระทบถึงสิทธิของบุคคลที่สามได้ ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามดังนี้

(1) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามก่อนมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน

ก่อนที่จะมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้มีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามดังนี้

ก. มีการแจ้งเป็นหนังสือและประกาศให้แก่บุคคลที่สามทราบ

---

⁸⁰พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรคแรก

⁸¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 20

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. ซึ่งอาจมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินแทน และในการตรวจสอบหากปรากฏหลักฐานของทางราชการ หรือหลักฐานอื่นแก่เจ้าหน้าที่ระบุว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นของบุคคลอื่นหรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าบุคคลอื่นอาจอ้างตัวเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหนังสือแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบถึงการตรวจสอบทรัพย์สิน⁸²

ในกรณีที่ไมอาจทราบได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดประกาศแจ้งการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการของสำนักงาน ป.ป.ส. ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และที่สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอแห่งท้องที่ตรวจสอบพบทรัพย์สินนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องที่นั้นอย่างน้อยสองฉบับ เป็นเวลาอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน และในกรณีที่เป็นการอสังหาริมทรัพย์ ให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานที่ดินแห่งท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และบริเวณที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้นด้วย

การมีหนังสือแจ้งและการประกาศดังกล่าวข้างต้นนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ระบุรายละเอียดของทรัพย์สินให้ชัดเจนเพียงพอที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้ถึงประเภท ชนิด ลักษณะ ขนาดหรือจำนวน และท้องที่ที่ตรวจสอบพบหรือที่เป็นที่ตั้งของทรัพย์สินนั้น

ข. การพิสูจน์สิทธิของบุคคลที่สามต่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

บุคคลที่สามารถขอทรัพย์สินของตนคืนก่อนคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยเจ้าของทรัพย์สินอาจไปแสดงตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับทรัพย์สินของกลางคืนได้ในวันและเวลาทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเจ้าของทรัพย์สินได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีคำตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในการทางศีลธรรมอันดีหรือทางกุศลสาธารณะ โดยให้นำพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปแสดงด้วย

ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกปากคำของบุคคลดังกล่าว และรายละเอียดแห่งพยานหลักฐานนั้นไว้เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการต่อไป ถ้าบุคคลที่สามไม่สามารถแสดงพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ คณะกรรมการก็จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด

⁸²กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ข้อ 5 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 29 เมษายน 2535).

หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหา นั่น หากผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ได้ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น คณะกรรมการก็จะให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้นั้น⁸³

ค. การขอผ่อนผันเพื่อนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์

ในการตรวจสอบทรัพย์สิน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใด อาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีมีเหตุผลและความจำเป็นอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราว⁸⁴ ในกรณีนี้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิยื่นคำร้องขอผ่อนผัน เพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ในเวลาใดๆ ก็ได้ก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมีคำสั่งยึดหรืออายัด ตามมาตรา 22 วรรคหนึ่งโดยแสดงเหตุผล และความจำเป็นในการนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์รวมทั้งกำหนดเวลาที่จะนำทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์ และผู้ซึ่งจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องเป็นผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินให้แสดงหลักฐานแห่งการเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นด้วย

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะอนุญาตให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน นำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีหลักประกันและหลักประกันก็ได้ แต่การอนุญาตให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ เป็นผู้นำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ในการกระทำโดยมีหลักประกัน⁸⁵

ง. การชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลที่สาม

ทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้นั้นอาจถูกเก็บรักษาไว้⁸⁶ หรือขายทอดตลาด หรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นไม่เหมาะสมที่จะ

---

⁸³พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรคแรก

⁸⁴พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรคสอง

⁸⁵กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ข้อ 1 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 29 เมษายน 2535).

⁸⁶พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 24 วรรคแรก และระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าด้วยการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2535

เก็บรักษาหรือหากเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น
เลขาธิการ ป.ป.ส. อาจสั่งให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทาง
ราชการ แล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินทราบ ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า
ทรัพย์สินที่นำไปใช้หรือขายทอดตลาดมิใช่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด ให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่
คณะกรรมการกำหนดโดยใช้จากเงินกองทุนให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สิน
ได้ ให้ใช้ราคาทรัพย์สินตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือตามราคาที่ได้
จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี⁶⁷

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการนี้ ซึ่ง
กระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่า
สินไหมทดแทนเป็นการส่วนตัว⁶⁸ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่ง
ละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐได้
แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้หากเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ แต่หากหน่วยงานของรัฐต้องรับ
ผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพราะการละเมิดของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียก
ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่
กระทำด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง⁶⁹

(2) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามเมื่อได้มีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้
ศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้ว

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และพิจารณาเห็นว่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สินมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดไว้เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
เกี่ยวกับยาเสพติด ก็จะมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น เมื่อพนักงาน
อัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลแล้วจะมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สาม ดังต่อไปนี้

ก. แจ้งเป็นหนังสือและประกาศให้บุคคลที่สามทราบ

---

⁶⁷พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 24 วรรคสี่

⁶⁸พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 26

⁶⁹พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5-8

เป็นหน้าที่ของเลขาธิการ ป.ป.ส. ที่จะต้องดำเนินการประกาศเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนคดีถึงที่สุด และถ้ามีพยานหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ เลขาธิการก็จะต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบเพื่อใช้สิทธิดังกล่าวด้วย⁹⁰

การประกาศให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินทราบภายหลังจากที่มีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้ว กฎหมายกำหนดให้ปิดประกาศไว้ที่สำนักงาน ป.ป.ส. ที่สถานีตำรวจท้องที่ที่มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นอย่างน้อย 7 วัน และให้ประกาศอย่างน้อย 2 วัน ติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่น ส่วนการแจ้งให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินทราบนั้นให้แจ้งโดยวิธีลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งสุดท้ายของผู้ที่ปรากฏหลักฐานในสำนวนการสอบสวน⁹¹

ข. การพิสูจน์สิทธิของตน

ทรัพย์สินที่พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการนี้ บุคคลที่สามซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนได้ก่อนคดีถึงที่สุดโดยแสดงให้เห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ⁹²

2) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามในการริบทรัพย์สินของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ทรัพย์สินของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้กล่าวมาแล้วใน 4.1.4.2 ข้อ 2) โดยไม่ผ่านการตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน จึงไม่มีกฎหมายบังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้บุคคลที่สามทราบว่าทรัพย์สินของตนถูกยึดหรืออายัดไว้ และไม่มีโอกาสเปิดโอกาสให้บุคคลที่สามพิสูจน์ถึงสิทธิของตน รวมทั้งไม่มีกฎหมายผ่อนผันให้ผู้

---

⁹⁰พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 27 วรรคสอง

⁹¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 28

⁹²พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29

อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ในขณะที่ยังไม่มีกรณียื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางเหมือนดังเช่นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งได้กล่าวมาข้างต้น แต่หากมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วจะมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามดังต่อไปนี้

(1) มีการประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นอย่างน้อย 2 วันติดต่อกัน เพื่อให้บุคคลซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่ง โดยไม่ว่าในคดีดังกล่าวจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจเชื่อได้ว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม

(2) มีการไต่สวนคำร้องขอริบทรัพย์สินโดยศาล โดยผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของต้องนำสืบให้ได้ความว่าตนเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น และไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิด และจะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิด⁹³

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามซึ่งอาจถูกริบทรัพย์สินนั้น ในกรณีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามทั้งก่อนและภายหลังที่มีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่การแจ้งหรือการประกาศให้บุคคลที่สามทราบอันเป็นหลักสำคัญเบื้องต้น เพื่อให้บุคคลที่สามทราบถึงกรณีที่ทรัพย์สินของตนได้ถูกยึดหรืออายัดไว้ และเมื่อได้ทราบแล้วก็มีสิทธิพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตน ขอผ่อนผันนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และได้รับชดเชยค่าเสียหายหากทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินแล้วก็ยังมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามอีกด้วย ส่วนทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นไม่มีกระบวนการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามในชั้นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น คงมีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามภายหลังจากที่มีการยื่นคำร้องต่อศาลแล้วเท่านั้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการริบทรัพย์สินของกลางในคดียาเสพติด และกระบวนการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

---

⁹³พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 30 วรรคสอง และวรรคสาม

จะเห็นได้ว่า การขอให้ศาลริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดกับการขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น แม้กฎหมายจะกำหนดไว้เหมือนกันว่า ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบต่างหากจากคำฟ้องคดียาเสพติด และเมื่อศาลสั่งริบแล้วกฎหมายให้ทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่การดำเนินคดีริบทรัพย์สินทั้งสองประเภทนี้ก็มีข้อที่แตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังจะได้กล่าวต่อไป⁹⁴

(1) ในเรื่องการยึดหรืออายัด คดีริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติด ทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบ เป็นทรัพย์สินที่ตำรวจเป็นผู้ยึดมาเป็นของกลางในคดียาเสพติด ส่วนคดีริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบ เป็นทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผู้ยึดหรืออายัดมาตามวิธีการพิเศษที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว

(2) ในเรื่องระยะเวลาให้ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สิน คดีริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ส่วนคดีริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของมีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินก่อนคดีถึงที่สุด

(3) ในเรื่องหน้าที่นำสืบของพนักงานอัยการ คดีริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดพนักงานอัยการนำสืบให้ได้ความว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนคดีริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดพนักงานอัยการเพียงแต่นำสืบให้ได้ความว่าคดีมีมูลว่าทรัพย์สินที่ขอให้ศาลสั่งริบเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) ในเรื่องผลกระทบจากคำพิพากษาในคดียาเสพติด คดีริบทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดียาเสพติดถ้าพนักงานอัยการนำสืบได้ตามคำร้องแล้ว แม้คดียาเสพติดนั้นศาลพิพากษายกฟ้อง กฎหมายก็ให้ศาลสั่งริบเสียทั้งสิ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตาม

---

⁹⁴ ประดิษฐ์ เอกมณี, “การริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด,” ในรวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ ดร. ประยูร กาญจนกุล, รวบรวมโดยคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2540), 206-207.

คำพิพากษาในคดีอาญาเสพติดนั้นหรือไม่ ส่วนคดีรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ถ้าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีอาญาเสพติด ศาลจะสั่งรับทรัพย์สินตามคำร้องของพนักงานอัยการไม่ได้ เพราะพระราชบัญญัติมาตรการ มาตรา 32 บัญญัติให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นเป็นอันสิ้นสุดลง

(4.1.4.4) ลักษณะพิเศษของคดีตรวจสอบทรัพย์สิน

จากการที่ได้ทำการศึกษาคำพิพากษารับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดตามพระราชบัญญัติ มาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะเห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินจนกระทั่งศาลมีคำสั่งให้รับทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนมีลักษณะพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากการรับทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ทั่วไป โดยการรับทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญาไม่มีกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินมีลักษณะพิเศษ ดังนี้คือ

1) การตรวจสอบทรัพย์สินเป็นกระบวนการสอบสวนโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน

การตรวจสอบทรัพย์สินจะมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ปฏิบัติในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อที่จะทราบประวัติ พฤติการณ์ อาชีพ และรายได้ อันเกี่ยวกับตัวผู้ถูกตรวจสอบซึ่งเป็นการใช้อำนาจในการสอบสวน แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน

2) คดีตรวจสอบทรัพย์สินเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือผูกติดอยู่กับคดีอาญา

กล่าวคือ หากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นการความผิดประธานแล้ว จะทำให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดอายัดไว้เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง

3) วิธีพิจารณาคดีเพื่อรับทรัพย์สินในชั้นศาล กำหนดให้ศาลใช้วิธีการไต่สวน

ในการริบทรัพย์สินได้กำหนดให้ศาลใช้วิธีการไต่สวน⁹⁵ พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ร้อง มีภาระเพียงนำสืบให้ฟังได้ว่าคดีมีมูลว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือนำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานตามมาตรา 29 วรรคสอง⁹⁶ จากนั้นเป็นภาระของฝ่ายจำเลยที่จะพิสูจน์ว่าทรัพย์สินของตนไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือตนได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หากพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็จะสั่งริบทรัพย์สินนั้น

4) ทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ริบตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีวัตถุประสงค์ที่จะนำทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบนั้นนำไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยไม่เหมือนกับการริบทรัพย์สินในคดีอาญาทั่วไป ซึ่งการริบทรัพย์สินในคดีอาญาทั่วไปกำหนดให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินนั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินกระบวนการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะเป็นการเริ่มต้นจากบุคคล โดยเป็นการสืบจากผู้ซึ่งกระทำความผิดไปหาตัวทรัพย์สิน โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผู้วินิจฉัยทรัพย์สินก่อนเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่วนการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเริ่มต้นจากทรัพย์สินแล้วมุ่งไปหาผู้กระทำความผิด กล่าวคือเริ่มจากมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

---

⁹⁵มาตรา 29 วรรคแรก “บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา 27 วรรคหนึ่งนั้น ให้ศาลไต่สวน หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น”

⁹⁶เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ได้รับรายงานนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในความผิด 7 ฐานดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

คณะกรรมการธุรกรรมก็จะทำการตรวจสอบเพื่อหาข้อเท็จจริงในที่สุดจะโยนโยนไปพบตัวผู้กระทำความผิด การดำเนินการกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดก็จะเป็นการดำเนินการทางแพ่ง โดยพนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแม้พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องในความผิดฐานพอกเงินหรือศาลมีคำสั่งให้ยกฟ้องในความผิดดังกล่าวก็ไม่ทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินตกไป เหมือนกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะเป็นมาตรการเสริมซึ่งกันและกันกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะเริ่มจากผู้กระทำความผิดไปหาตัวทรัพย์สิน และคณะกรรมการธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน กับคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะประสานงานกันในบางกรณี เช่น คดีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งมีผลให้ต้องคืนทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ยึดหรืออายัดไว้

แต่หากมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่จะคืนนั้นอาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดฐานอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะส่งข้อมูลเกี่ยวกับคดีนั้นไปยังสำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อที่คณะกรรมการธุรกรรมจะได้วินิจฉัยว่าทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงินหรือไม่ หากเกี่ยวข้องก็จะดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นต่อไป เป็นการตัดโอกาสไม่ให้ทรัพย์สินดังกล่าวกลับเข้าไปสู่วงจรซ้ำอีก

สำหรับสำนักงาน ป.ป.ง. หากเลขาธิการ ป.ป.ง. ซึ่งเป็นประธานกรรมการธุรกรรมเห็นว่าหากคดีใดมีตัวผู้ต้องหาและมีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็จะประสานงานมายังคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้นแม้จะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงินใช้บังคับก็จริงก็ยังไม่สมควรที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เพราะพระราชบัญญัติ

ทั้งสองฉบับนี้มีส่วนในการช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันอันจะทำให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ผลดียิ่งขึ้น

จากที่ได้ทำการศึกษากระบวนการรับทรัพย์สินในคดียาเสพติดจะเห็นได้ว่าการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาจะเป็นมาตรการรับทรัพย์สินทางอาญา การรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 อันเป็นมาตรการรับทรัพย์สินทางบริหาร ซึ่งจะเน้นไปในทางการรับทรัพย์สินทางอาญา และการรับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อันเป็นมาตรการรับทรัพย์สินทางแพ่ง ซึ่งสามารถเปรียบเทียบทั้งสามกฎหมายได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบมาตรการรับทรัพย์สินในคดียาเสพติด ตามกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติมาตรการ พ.ศ. 2534⁹⁷ และพระราชบัญญัติฟอกเงิน พ.ศ. 2542

กฎหมายอาญา	พระราชบัญญัติมาตรการ พ.ศ. 2534	พระราชบัญญัติฟอกเงิน พ.ศ. 2542
1. เริ่มจากจับกุมผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดได้พร้อมด้วยทรัพย์สินของกลาง โดยมีการฟ้องตัวผู้กระทำความผิดเป็นจำเลยต่อศาล	1. เริ่มจากความผิดไปหาทรัพย์สิน เมื่อมีผู้ต้องหาที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นและพบทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหานั้น คณะกรรมการหรือเลขาธิการอาจส่งตรวจสอบและยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ (มาตรา 19, 20)	1. เริ่มจากทรัพย์สินไปหาความผิด เมื่อพบทรัพย์สินในการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมโดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการ โอน โยกย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เลขาธิการหรือคณะกรรมการธุรกรรม อาจมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ (มาตรา 48)

⁹⁷ธีรารัง ชูหมื่น, กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการรับทรัพย์สินในคดียาเสพติด. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 52.

<p>2. คดีรับทรัพย์สินเป็นการดำเนินคดีในศาลที่พิจารณาคดีอาญา เช่น ศาลอาญา และศาลจังหวัดทั่วประเทศ</p>	<p>2. คดีรับทรัพย์สินนี้เป็นการดำเนินคดีในศาลที่พิจารณาคดีอาญา (มาตรา 27) เช่น ศาลอาญา ศาลอาญาใต้และศาลจังหวัดทั่วประเทศ</p>	<p>2. คดีรับทรัพย์สินดำเนินคดีที่ศาลแพ่งกรุงเทพ (มาตรา 59)</p>
<p>3. มีตัวทรัพย์สินที่จะรับซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้ต้องหาขณะทำการจับกุม</p>	<p>3. การยึดหรืออายัดเฉพาะทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 22)</p>	<p>3. ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด 7. ฐานความผิดรวมทั้งยาเสพติดด้วย (มาตรา 48)</p>
<p>4. โจทก์มีหน้าที่นำสืบหรือภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา</p>	<p>4. คณะกรรมการฯ ต้องวินิจฉัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วจึงส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล (มาตรา 22)</p>	<p>4. เมื่อมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล</p>
<p>5. ศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดและลงโทษจำเลยและมีคำสั่งให้รับทรัพย์สินของจำเลย</p>	<p>5. ยื่นคำร้องขอให้รับทรัพย์สินก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา หรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาในคดีอาญาหลัก (มาตรา 27)</p>	<p>5. ยื่นฟ้องได้ในเวลาใดๆ ก็ได้ ไม่มีกำหนดเวลาและไม่ผูกติดกับคดีอาญา</p>
<p>6. ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด (มาตรา 36)</p>	<p>6. คดีอาญาหลักสั่งไม่ฟ้องหรือยกฟ้อง คดีทรัพย์สินยุติ อันผูกติดกับคดีอาญาหลัก (มาตรา 32)</p>	<p>6. คดีอาญาหลักตามความผิดมูลฐานสั่งไม่ฟ้องหรือยกฟ้อง คดีทรัพย์สินดำเนินคดีต่อไปได้</p>

7. ทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบตกเป็นของแผ่นดิน	7. ศาลสั่งริบทรัพย์สินตกเป็นของกองทุนฯ (มาตรา 31)	7. ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน (มาตรา 51)
---	---	--

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตราการริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาใช้บังคับเพื่อริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้นำหลักการในเรื่องการริบทรัพย์สินมาใช้บังคับ โดยมีที่มาจากกรการริบทรัพย์สินตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (U.N. Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance 1988) ดังที่ได้ทำการศึกษามาแล้วในบทที่ 2 โดยพระราชบัญญัติมาตรการฉบับดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการที่ได้ทำการศึกษาพบว่ากรการริบทรัพย์สินยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง อันเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถริบทรัพย์สินในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว จึงต้องนำไปสู่การริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยมีประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาในกรณีคดีริบทรัพย์สินผูกติดอยู่กับคดีอาญาหลัก

การดำเนินการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 32 ว่า "ในกรณีที่ม้คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใด ให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง..."

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินกระบวนการริบทรัพย์สินยังต้องเริ่มต้นจากตัวบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน 5 ข้อหาหลัก คือ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดและรวมถึงการสมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดในฐานะความผิดดังกล่าวด้วย (มาตรา 3) ผู้กระทำต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ถ้าเป็นความผิดฐานมีไว้ในครอบครองไม่สามารถทำการริบทรัพย์สินได้

โดยเมื่อในคดีนั้นมีทรัพย์สินที่เป็นของกลางหรือเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มาตรา 30, 27) ก็ต้องทำการแยกเป็นอีกสำนวนหนึ่งเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน โดยกระบวนการดังกล่าวเรียกว่า การริบทรัพย์สินทางอาญาดังกรณีศึกษาจากคำพิพากษาคดีแดงที่ 4878/2540⁹⁸ ระหว่าง

พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม โจทก์ กับ

นายพรชัย วัฒนมะโน จำเลยที่ 1

นางจรรยาพร ดอนพลอยเพชร จำเลยที่ 2

ซึ่งในคดีนี้ได้มีคำสั่งจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ 131/2538 และ 133/2538 ให้ตรวจสอบทรัพย์สินของนางจรรยาพร ดอนพลอยเพชร และนายนิรันทร ดอนพลอยเพชร สามี ซึ่งรับราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนสระกระเทียมวิทยาคม จังหวัดนครปฐม จำนวนทรัพย์สิน 47 รายการ มูลค่า 1,075,367.10 บาท ไว้ชั่วคราว

ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีกระแสทางการเงินหมุนเวียนในบัญชีของนางจรรยาพร ดอนพลอยเพชร สูงประมาณ 40 ล้านบาท และนางจรรยาพร ได้ทำธุรกรรมเกี่ยวกับการโอนเงินให้กับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งเคยถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นนายประจวบ เป้นทอง หรือนายชูฤทธิ์ งานเกียรติขจร

ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า จำเลยที่ 2 มีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน และตรวจพบร่องรอยทางบัญชีมีกระแสทางการเงินในบัญชีมากมาย นำมาเปรียบเทียบกับฐานะอาชีพและรายได้แล้ว จำเลยที่ 2 มีทรัพย์สินเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพโดยสุจริตเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 29 วรรคสอง

ในคดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องว่าจำเลยไม่มีพฤติการณ์ร่วมกับจำเลยที่ 1 ชายเมทแอมเฟตามีนแต่อย่างใด จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยทั้งสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องในคดีอาญาการยึดหรืออายัดทรัพย์สินจึงสิ้นสุดลง ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำ

---

⁹⁸ธำรง ชูหมุน, กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 59.

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 32 จึงต้องคืนทรัพย์สินให้นางจรรยาพรไปโดยผลของกฎหมาย

คดีนางทองย้อย พรหมณีสั่ง⁹⁹ กล่าวคือ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2539 เจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุม นางทองย้อย พรหมณีสั่ง พร้อมกับยาบ้า จำนวน 14,200 เม็ด และในคดีนี้ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีคำสั่งที่ 78/2539 และมีคำสั่งที่ 79/2539 ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนางทองย้อยไว้ชั่วคราว

จากการสอบสวนพฤติกรรมการของนางทองย้อย ซึ่งเคยถูกจับกุมในข้อหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาแล้ว จำนวน 3 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรก ศาลพิพากษาให้จำคุกนางทองย้อย ครั้งที่ 2 ศาลพิพากษายกฟ้อง ครั้งที่ 3 พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรีมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง และในคดีนี้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้มีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของนางทองย้อย ดังนี้แสดงให้เห็นว่านางทองย้อย เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน เมื่อพิจารณาจากฐานะ อาชีพ และรายได้ นางทองย้อย มีทรัพย์สินเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพอย่างอื่นโดยสุจริต จึงเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

คำพิพากษาฎีกาที่ 6376/2547¹⁰⁰ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฯ มาตรา 32 บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใด ให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น รวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง..." ดังนี้ ไม่ว่าจะศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใด เพราะกรณีพยานหลักฐานไม่อาจรับฟังได้ หรือเพราะกรณียกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยก็ตาม การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นก็ย่อมสิ้นสุดลง ซึ่งคดีนี้ ศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้องสำหรับจำเลยที่ 1 แม้เพราะเหตุยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยที่ 1 ก็ตาม กรณีต้องด้วยมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติ

---

⁹⁹ อ่างรัง ชูหมุน, อ่างแล้ว เริงอรุณที่ 98, หน้า 60.

¹⁰⁰ สำนักกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการประสานงานและการรวบรวมพยานหลักฐานคดียาเสพติด, (พิมพ์ครั้งที่ 3, ม.ป.ท.: สำนักกฎหมาย สำนักงาน ป.ป.ส., 2551), หน้า 135.

มาตรการดังกล่าว การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 ที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ย่อมสิ้นสุดลง ศาลไม่มีอำนาจสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

จะเห็นได้ว่ากรณีทั้ง 3 คดีดังกล่าว การวิเคราะห์ถึงทรัพย์สินได้อาศัย มาตรา 29 วรรคสอง อันเป็นบทสันนิษฐานของกฎหมาย ทรัพย์สินที่ได้ทำการยึดหรืออายัดไว้ในคดี ยาลเสพติดจึงต้องเสียไปโดยผลของกฎหมาย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบันได้มีกฎหมายที่นำมาใช้บังคับในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในกรณีที่การริบทรัพย์สินไม่สามารถกระทำได้ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เนื่องจากคดีอาญาหลักพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องมีผลให้ต้องคืนทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้ยึดหรืออายัดไว้ แต่หากมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่จะคืนนั้น อาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดฐานอื่นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ดังที่ได้ทำการศึกษาในข้อ 4.1.3) โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินก็จะส่งข้อมูลเกี่ยวกับคดีนั้นไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อที่คณะกรรมการธุรกรรมจะได้วินิจฉัยว่าทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ หากเกี่ยวข้องก็จะได้นำดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นต่อไป อันเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สิน โดยเฉพาะ

การดำเนินการกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิดก็จะเป็นการดำเนินการทางแพ่ง คณะกรรมการธุรกรรมจะทำการตรวจสอบเพื่อหาข้อเท็จจริง ในที่สุดก็จะโยนไปพบตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งพนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งและให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ แม้พนักงานอัยการจะสั่งไม่ฟ้องในความผิดฐานฟอกเงินหรือศาลมีคำสั่งให้ยกฟ้องในความผิดดังกล่าวก็ไม่ทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินตกไป เหมือนกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ทั้งนี้เป็นการตัดโอกาสไม่ให้ทรัพย์สินดังกล่าวกลับเข้าไปสู่วงจรซ้ำอีกต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าควรนำมาตรการริบทรัพย์สินในคดี ยาลเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว มาใช้ในการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้โดยเด็ดขาด อันเป็นการริบทรัพย์สินทางแพ่ง โดยดำเนินการฟ้องตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะไม่ผูกติดอยู่กับคดีอาญาหลักหรือตัวบุคคล หากคดีหลักพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ก็ไม่ทำให้

การดำเนินการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเสียไป อีกทั้งบทบัญญัติ ที่ว่า¹⁰¹ “ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง” ควรจะยกเลิก

กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า จะเกิดประโยชน์มากกว่าการที่จำเป็นต้องนำมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มาช่วยเสริมในกรณีปัญหาดังกล่าวนี้ เพราะการดำเนินการระบวนการริบทรัพย์สินของทั้งสองพระราชบัญญัติ ตามตารางที่ 4.1 ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวทางในการดำเนินการริบทรัพย์สินที่แตกต่างกัน ทั้งในเรื่องของการเริ่มต้นการฟ้องคดีซึ่งตามพระราชบัญญัติมาตรการฯ เป็นการสืบจากบุคคลผู้กระทำความผิดไปหาทรัพย์สิน โดยมีลักษณะพิเศษซึ่งมีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน เป็นผู้กลั่นกรองทรัพย์สินก่อนที่จะเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน อีกทั้งทำการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้เป็นทุนสนับสนุนในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อไป

ส่วนการเริ่มต้นการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นการสืบจากตัวทรัพย์สินไปหาผู้กระทำความผิด จากกรรงานทางธุรกรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมนั้นๆ อีกทั้งทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบจะตกเป็นของแผ่นดิน ผู้ศึกษาเห็นว่า เป็นการดีที่จะนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้เป็นมาตรการพิเศษในการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยมีใช้นำมารองรับในกรณีที่ไม่สามารถริบได้ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการฉบับดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษเช่นเดียวกัน อันเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุและขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวที่รัฐได้บัญญัติให้เป็นกฎหมายพิเศษและมีกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งแตกต่างไปจากการริบทรัพย์สินโดยทั่วไป

นอกจากนี้การดำเนินคดีริบทรัพย์สินนั้น เห็นได้ว่ามุ่งกระทำต่อตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ กระบวนการในการตรวจสอบทรัพย์สินดำเนินการโดยหน่วยงานอีกหน่วยงานหนึ่งต่างหาก โดยมีได้มุ่งถึงบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน บุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์จะถูกดำเนินคดีแยกต่างหากจากการดำเนินคดีทรัพย์สิน โดยจะแยกเป็นสำนวนขอให้ศาลริบทรัพย์สินต่างหากจากคดีอาญาหลัก ซึ่งบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์นั้นเป็นเพียงเงื่อนไขของการเริ่มต้นคดีทรัพย์สินเท่านั้น เมื่อคดีทรัพย์สินดำเนินไปแล้ว พนักงานอัยการสามารถที่จะยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินแยก

---

¹⁰¹พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 32

ต่างหากจากคดีอาญาได้ กล่าวคือ ในคดีอาญาทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินจะไม่มี การไต่สวนคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินแยกต่างหากจากคดีหลัก แต่ในคดีทรัพย์สินพนักงานอัยการ สามารถยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้ริบทรัพย์สินแยกต่างหากจากคดีอาญาทั่วไปได้

อีกทั้งตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว รัฐได้บัญญัติขึ้นมาโดยมี เจตนารมณ์ให้เป็นมาตรการพิเศษเพื่อนำมาใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด โดยเฉพาะนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดและทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้า ยาเสพติดเพื่อจัดแหล่งเงินทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมี “คณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สิน” เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดและมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ด้วย¹⁰² ในส่วนของการพิจารณาคำร้องที่ พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นจะใช้วิธีไต่สวน

ดังนั้น พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ร้องมีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานต่างๆ เพียงให้ พอฟังได้ว่า คดีมีมูลว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินเหล่านั้นมีภาระที่ต้องแสดงพยานหลักฐานให้ศาลเห็นว่า ตน เป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ ตนเป็นผู้รับโอนและได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทาง ศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ หากผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ ศาลก็จะสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ฉะนั้นการดำเนินกระบวนการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดจนถึงกระบวนการที่ ศาลมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดรวมถึงทรัพย์สินของผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น เป็น อีกจำนวนหนึ่งต่างหากจึงต้องกระทำโดยแยกต่างหากจากการดำเนินคดีอาญาหลัก ซึ่งจะต้อง เป็นไปตามมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง อันเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สินโดยเฉพาะซึ่งจะไม่ ผูกติดอยู่กับการดำเนินคดีอาญาหลักหรือกับตัวบุคคลผู้กระทำความผิด เพื่อให้การริบทรัพย์สิน คดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการฉบับดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีความ แตกต่างกับของประเทศไทย ซึ่งการริบทรัพย์สินตามกฎหมายยาเสพติดทั้งกฎหมายสารควบคุม The Controlled Substances Act (CSA) และกฎหมายว่าด้วยองค์กรที่ใช้สิทธิพลในทางทุจริต

---

¹⁰²พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 16 (2), (4)

และผิดกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO) ที่ผู้ศึกษาได้ยกขึ้นมาศึกษาวิเคราะห์นั้นต่างมีบทบัญญัติในเรื่องการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางอาญา กล่าวคือ การริบทรัพย์สินทางแพ่งจะให้หลัก the rule of deodand ซึ่งหลักการดังกล่าวกำหนดให้ริบทรัพย์สินที่ตัวของทรัพย์สินนั่นเองเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การฟ้องคดีจึงต้องฟ้องตัวทรัพย์สินนั้น โดยไม่ได้กำหนดว่าต้องมีการจับกุม ไม่มีข้อหาทางอาญาที่จะฟ้องการริบทั้งหมดขึ้นอยู่กับการกระทำทางอาญาซึ่งนำมาเกี่ยวกับเจ้าของหรือบุคคลอื่น ชั้นแรกของการดำเนินคดีริบทรัพย์สินทางแพ่งจึงต้องเริ่มต้นจากการมีเขตอำนาจเหนือทรัพย์สินที่พึงถูกริบ ส่วนการริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นการริบทรัพย์สินที่เกิดจากความผิดของผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน การฟ้องคดีจะฟ้องตัวผู้กระทำความผิดและฟ้องยังศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา

อย่างไรก็ตามในเรื่องการริบทรัพย์สินทางแพ่งของอเมริกานั้น แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีอาญาดังกล่าว แต่กฎหมายบางฉบับมีทั้งการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางอาญามาใช้ด้วยกันดังกล่าว ซึ่งกระบวนการริบทั้งสองลักษณะต่างเป็นอิสระซึ่งกันและกัน การลงโทษทางอาญาไม่เป็นเงื่อนไขให้ริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งและกระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งไม่เป็นเงื่อนไขให้ลงโทษบุคคลในคดีอาญา และหลักการให้ริบทรัพย์สินทางแพ่งก็เป็นไปตามหลักเกณฑ์การดำเนินคดีทางแพ่ง เนื่องจากกระบวนการทั้งสองต่างมีแนวความคิดพื้นฐานทางกฎหมายที่แตกต่างกัน

แต่อย่างไรก็ตามแม้การริบทรัพย์สินทางอาญา จะเป็นการริบทรัพย์สินที่เกิดจากความผิดของผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน เมื่อโจทก์ได้พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดอาญาจึงจะลงโทษริบทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าตัวทรัพย์สินมีความผิดหรือไม่แต่อย่างไร อีกทั้งกระบวนการริบทรัพย์สินทางอาญาจะเป็นกึ่งกระบวนการทางแพ่ง (quasi civilphase) ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลที่สามารถพิสูจน์สิทธิในทรัพย์สินของตนในชั้นศาลได้นอกจากนี้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดให้รัฐบาลเลือกริบทรัพย์สินระหว่างทางแพ่งหรือทางอาญา ซึ่งการริบทรัพย์สินทางแพ่งอาจดำเนินการในเวลาเดียวกันกับที่มีการฟ้องร้องทางอาญา ในคำฟ้องคดีอาญาไม่จำเป็นต้องมีคำขอให้ริบทรัพย์สิน ซึ่งสามารถเลือกใช้กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งหรือทางอาญาก็ได้ เพราะ 1) กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งและทางอาญาเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินเหมือนกัน 2) กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่งอาจเกิดขึ้นพร้อมกันกับการฟ้องคดีอาญา 3) การริบทรัพย์สินทางแพ่งอาจทำได้ภายหลังการฟ้องคดีอาญา และ 4) การริบทรัพย์สินทางแพ่งสามารถทำได้โดยไม่ต้องมีการฟ้องคดีอาญา จึงไม่มีการจำกัดอำนาจของอัยการในการเลือกที่จะใช้การริบทรัพย์สินทางแพ่ง

ดังนั้นการที่สามารถเลือกรับทรัพย์สินได้ว่าการรับทรัพย์สินอย่างไรจะเป็นประโยชน์มากกว่าก็สามารถรับทรัพย์สินได้แล้วแต่กรณี การรับทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดของสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีปัญหาเหมือนกับการรับทรัพย์สินของไทยที่จะต้องดำเนินการรับทรัพย์สินไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ซึ่งการดำเนินการรับทรัพย์สินในคดีอาญาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าวจะเป็นการดำเนินการรับทรัพย์สินในทางอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้น

4.2.2 ปัญหาในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แต่ไม่อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรับทรัพย์สินในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา หรือไม่อาจยื่นคำร้องได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการฉบับดังกล่าว ได้บัญญัติไว้ว่า “เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง

ในกรณีที่พบว่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก ให้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินนั้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง”

จากการศึกษาพบว่า ในทางปฏิบัตินั้นในบางกรณีคณะกรรมการไม่สามารถทำการตรวจสอบทรัพย์สินได้ทันภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา อันส่งผลให้พนักงานอัยการไม่อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรับทรัพย์สินในคดีอาญาได้ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา หรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษานั้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนคดีรับทรัพย์สินของผู้ต้องหาในคดีอาญาเสพติดที่สามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้มีอยู่หลายรายการ และมีมูลค่าแห่งทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีจำนวนไม่น้อยที่ทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดได้มีมูลค่าสูงกว่า 100 ล้านบาท ซึ่งถ้าหากพนักงานอัยการไม่สามารถที่จะขอให้ศาลรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ทันภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง หรือไม่อาจขอให้ศาลรับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามมาตรา 27 วรรคสอง พนักงานอัยการก็ไม่อาจที่จะขอให้ศาลรับทรัพย์สินนั้นได้ จำต้องคืน

ทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ อันเป็นการเสียหายต่อรัฐและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของ ประเทศชาติเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำเงินหรือ ทรัพย์สินนั้นไปใช้ในการสนับสนุนการค้ายาเสพติดและทำให้กระแสทางการเงินเข้าไปสู่ในระบบ เศรษฐกิจจากการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดนั้นไปแปรสภาพเป็นเงินหรือ ทรัพย์สินที่ถูกกฎหมายหรืออยู่ในลักษณะของธุรกิจที่ถูกกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการฟอกเงิน ดังตัวอย่างคดีร้ายสำคัญจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา จากสรุปผลการปฏิบัติงาน ของสำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 คดีตรวจสอบทรัพย์สินนายสุภาพ สีแดง หรือดยาม ทรัพย์วรสิทธิ์ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินรวมมูลค่าประมาณ 196,400,000 บาท¹⁰³

นายสุภาพ สีแดง หรือดยาม ทรัพย์วรสิทธิ์ เป็นนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ชุมชน 70 ไร่ แขวงและเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเป็น นายทุนขายส่งเฮโรอีนและเมทแอมเฟตามีน มีเครือข่ายยาเสพติดในหลายพื้นที่ รวมทั้งภาคเหนือ โดยเป็นนายทุนอยู่เบื้องหลัง

วันที่ 12 มีนาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมนายสมส่วน ศิริยิ่ง นักค้า ยาเสพติดรายใหญ่ในพื้นที่คลองเตย มีพฤติการณ์ฟอกเงินที่ได้จากการขายยาเสพติดด้วยการซื้อ สลากกินแบ่งรัฐบาลจากผู้ถูกรางวัลที่ 1 แล้วนำมาขึ้นเงินและให้การขัดทอดถึงนายสุภาพ สีแดง

วันที่ 26 มีนาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจนำหมายเข้าตรวจค้นบ้านเลขที่ 19 หมู่ 12 ซอยม้าทอง แขวงประเวศ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จับกุมนายสุภาพ สีแดง ตาม หมายจับในคดีอาญาที่ 97/2546 ซึ่งต้องการว่ากระทำความผิดฐานสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และได้กระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน จากนั้นได้ขยายผล ตรวจค้นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับนายสุภาพ สีแดง และเครือข่าย ทั้งในกรุงเทพมหานคร จังหวัด ปทุมธานี และจังหวัดนครราชสีมา รวม 25 แห่ง สรุปผลการยึดทรัพย์สินได้ดังนี้

1. ยึดทรัพย์สินของนายสุภาพ สีแดง และนางศยามล ทรัพย์วรสิทธิ์ ภรรยา ในฐานะผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับนายสุภาพฯ รวม 622 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 177,000,000 บาท

---

¹⁰³ทิพย์ประภา ศรีสุวรรณ, การนำมาตรวจการจับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาใช้ในการ ปราบปรามยาเสพติด. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), หน้า 72.

2. ยึดทรัพย์สินกลุ่มเครือญาติ 5 ราย รวม 31 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 53,000,000 บาท

3. ตรวจสอบและยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลในกลุ่มเครือข่ายของนายสุภาพ สีแดง อีกหลายพื้นที่ ดังนี้

3.1 วันที่ 27 มีนาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหา 4 คน คือ นางมณีรัตน์ พรหมลายนาค, นายภาคภูมิ พรหมลายนาค, นางสาวมยุรา หวังชนะ และ นายอภิสิทธิ์ ขวัญเพชร พร้อมของกลางยาบ้า จำนวน 2,200 เม็ด เหตุเกิดที่บ้านเลขที่ 19/87 หมู่ 17 ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน รวม 27 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 600,000 บาท โดยมีนางมณีรัตน์ พรหมลายนาค และนายอภิสิทธิ์ ขวัญเพชร เป็นกลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่คลองเตย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มของนายสุภาพ สีแดง

3.2 วันที่ 29 มีนาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นบ้านเลขที่ 61/25 ซอยสุขุมวิท 62 และบริษัทเรืองพิศาลจำกัด ซอยสุขุมวิท 62/1 แขวงพระโขนง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ของนายจรงค์ หรือธนาธิรุ เรื่องพิศาล นักค้ายาเสพติดรายสำคัญซึ่งเป็นเครือข่ายของนายสุภาพ สีแดง ซึ่งหลบหนีไปก่อนหน้านี้ ยึดทรัพย์สินรวม 6 รายการ คือ เงินสด 199,180 บาท และสมุดบัญชีธนาคาร 5 เล่ม ยอดเงินคงเหลือ 3,200,000 บาท ที่ดินและอาคารชุด 31 รายการ

เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นห้อง 803 เขาสามมุกรอยัลคัลลิบรีสอร์ทแอนด์คอนโดมิเนียม 355/84 หมู่ 13 ถนนรอบเขาสามมุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของนายจรงค์ เรื่องพิศาล พยาบ้า 18,000 เม็ด อาวุธปืนพร้อมเครื่องกระสุนปืนจำนวนมาก ยึดทรัพย์สิน 54 รายการ คือ เงินสด 50,438 บาท และเครื่องประดับ 53 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 700,000 บาท และในวันเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจยังได้เข้าตรวจค้นบ้านอีกหลังหนึ่งของนายจรงค์ เรื่องพิศาล ในสวนลั่นจี่ บ้านสันเกล็ดทอง หมู่ 7 ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ไม่พบสิ่งผิดกฎหมายแต่ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ตรวจสอบหลายรายการ

รวมยึดหรืออายัดเงินสดและทรัพย์สินของนายจรงค์ เรื่องพิศาล รวมมูลค่าประมาณ 61,400,000 บาท

ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของนายสุภาพ สีแดง ผู้ต้องหา และผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง และมีคำสั่งเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นับตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2546 - วันที่ 21 มิถุนายน 2547 รวม 24 คำสั่ง จำนวนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทั้งสิ้น 356 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 196,400,000 บาท

ต่อมาคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินได้มีคำสั่งและคำวินิจฉัยให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนายสุภาพ สีแดง รวมทั้งผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการส่งสำนวนคดีตรวจสอบทรัพย์สิน พร้อมคำสั่งและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินให้กับพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอริบทรัพย์สินต่อไป

ตัวอย่างที่ 2 คดีตรวจสอบทรัพย์สินนายเพทาย พวงมาลี และนางแดง วัฒนารี ยึดหรืออายัดทรัพย์สินรวมมูลค่าประมาณ 50,640,000 บาท¹⁰⁴

เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้สืบทราบ ว่า นางแดง วัฒนารี และนายเพทาย พวงมาลี มีพฤติการณ์ร่วมกันเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ จึงได้รวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อศาลอาญา ซึ่งต่อมาศาลอาญาได้ออกหมายจับที่ 3673-3674/2546 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2546 ให้จับกุมนางแดง วัฒนารี และนายเพทาย พวงมาลี ผู้ต้องหา ในความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ร่วมกันจำหน่ายยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) โดยไม่ได้รับอนุญาต และในวันที่ 21 พฤษภาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจ ภาค 7 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดราชบุรี เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองราชบุรี เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้จับกุมนายเพทาย พวงมาลี อายุ 47 ปี ผู้ต้องหา ได้ที่บ้านเลขที่ 1730/1-2 หมู่ที่ 6 ตำบลอุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และได้จับกุมนางแดง วัฒนารี อายุ 39 ปี ผู้ต้องหา ได้ที่บ้านเลขที่ 403 หมู่ที่ 5 ตำบลอุทอง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของนายเพทาย พวงมาลี และนางแดง วัฒนารี ผู้ต้องหา และผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง และมีคำสั่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นับตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2546 – วันที่ 3 มีนาคม 2547 รวม 24 คำสั่ง จำนวนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทั้งสิ้น 356 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 50,640,000 บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน จะทำการตรวจยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งเห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและ

---

¹⁰⁴ทิพย์ประภา ศรีสุวรรณ, อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 103, หน้า 74.

ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 30 และมาตรา 27 ดังจะเห็นได้จากคดีตัวอย่างที่ได้ยกมาศึกษาข้างต้นนั้น โดยจากคดีตัวอย่างที่ 1 นับตั้งแต่วันที่สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของนายสุภาพ สีแดง ผู้ต้องหาและผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง และมีคำสั่งเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นับตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2546-วันที่ 21 มิถุนายน 2547 รวม 24 คำสั่ง จำนวนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทั้งสิ้น 356 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 196,400,000 บาท โดยรวมระยะเวลาในการตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ใช้เวลาประมาณ 15 เดือน และในคดีตัวอย่างที่ 2 นับตั้งแต่วันที่สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของนายเพทาย พวงมาลี และนางแดง วัฒนารีย์ ผู้ต้องหา และผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง และมีคำสั่งเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด นับตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2546-วันที่ 3 มีนาคม 2547 รวม 24 คำสั่ง จำนวนทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทั้งสิ้น 356 รายการ รวมมูลค่าประมาณ 50,640,000 บาท โดยรวมระยะเวลาในการตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ใช้เวลาประมาณ 10 เดือน ทั้งนี้แล้วแต่กรณี

จะเห็นได้ว่าการตรวจสอบทรัพย์สินจะใช้ระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่รวบรวมสำนวนการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาหลักพร้อมทั้งสำนวนการตรวจสอบทรัพย์สินทั้งที่เป็นของผู้กระทำความผิดเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดด้วยทั้งที่เป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุต่างๆ ในคดี แล้วคณะกรรมการเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สิน ซึ่งหากในคดีใดศาลใช้ระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีในคดีอาญาหลักเป็นเวลานาน พนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินได้ทันภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา กล่าวคือ บางคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลยในคดีอาญาหลักแล้วและเวลาล่วงเลยมาประมาณสามปีศาลจึงทำการพิพากษาลงโทษจำเลย ดังนี้ทำให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินได้ทันภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

อย่างไรก็ตามในคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลยในคดีอาญาหลัก จำเลยให้การรับสารภาพและไม่มีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ¹⁰⁵ ศาลจึงได้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยไปในวันเดียวกัน จึงทำให้อายุความที่พนักงานอัยการจะต้องทำการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินในคดีตามพระราชบัญญัติมาตรการ เริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย ทำให้การตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีเวลาดำเนินการ

¹⁰⁵ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176

น้อยลง ซึ่งถ้าหากในคดีริบทรัพย์สินมีทรัพย์สินที่คณะกรรมการทำการตรวจยึดหรืออายัดมีจำนวนไม่มาก พนักงานอัยการก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินได้ทันภายในกำหนดอายุความ หากในกรณีที่มีจำนวนทรัพย์สินที่คณะกรรมการจะต้องทำการตรวจยึดหรืออายัดมีจำนวนมาก หรือนางคดีต้องใช้เวลามากกว่าหนึ่งปีในการตรวจสอบทรัพย์สิน ดังเช่นในคดีตัวอย่างที่ผู้ศึกษาได้ยกมาทำการศึกษาดังกล่าว ซึ่งบางกรณีใช้เวลาในการตรวจสอบทรัพย์สินไม่ถึงหนึ่งปี แต่โดยส่วนใหญ่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นๆ เกินกว่าหนึ่งปี

ประกอบกับโดยเนื้อหาของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ซึ่งจะกระทำกันเป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม เมื่อได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วก็จะทำการจำหน่าย จ่าย โอน ยักย้าย หรือทำการเปลี่ยนแปลงเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวในลักษณะของการฟอกเงิน เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสืบจนถึงที่มาของเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นได้ อีกทั้งหากตำรวจจับผู้ต้องหาได้ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจถูกฆ่าตัดตอนเพื่อไม่ให้อาสาสมัครสืบหาตัวการใหญ่เอามาลงโทษและริบทรัพย์สินได้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะจับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดได้ ก็เชื่อว่าผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องจะให้ความร่วมมือในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินได้โดยง่าย โดยจะกระทำการปกปิดข้อมูล แหล่งที่มาของทรัพย์สินรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น เพื่อมิให้ทรัพย์สินของตนถูกยึดหรืออายัดและถูกริบในที่สุด ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรการนี้ จึงต้องใช้เวลาในการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นเวลานาน ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินได้ทันภายในอายุความหนึ่งปีนับแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ดังนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินที่ทำการยึดอายัดไว้ นั้นให้แก่จำเลยรวมทั้งผู้อื่นที่มีทรัพย์สินเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของจำเลยรายนั้นด้วย ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม และต่อรัฐในอันที่จะสามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดมาใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ แต่ต้องมาติดขัดที่อายุความในการยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินในคดีมาตรการที่สิ้นเกินสมควรดังกล่าว

นอกจากนี้ผู้ศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มิได้บัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของ “คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน” ว่าจะต้องดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินให้แล้วเสร็จภายในกำหนดกี่วัน หรือกี่เดือน เพียงแต่ในทางปฏิบัติ เลขาธิการ ป.ป.ส. จะมีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นโดยเร็ว โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่

ชัดเจนและแน่นอน เพียงแต่กล่าวไว้ในมาตรา 27 ว่า "เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง และ ทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดตามมาตรา 22 เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น โดยจะยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใดๆ ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้ แต่ถ้ามีเหตุ อันสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จะยื่นคำร้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้...." ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินใช้อายุความเช่นเดียวกันกับพนักงานอัยการ ในกรณที่จะต้องตรวจสอบทรัพย์สินให้แล้ว เสร็จเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินได้ทันภายในหนึ่งปีนับแต่ศาล ชั้นต้นมีคำพิพากษา

ประกอบกับในกรณีอายุความในการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์สินใกล้จะครบ กำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาจึงทำให้องค์กรที่เกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการ ตรวจสอบให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินได้ทัน ภายในกำหนด จึงอาจเกิดปัญหาและข้อผิดพลาดบางประการขึ้นได้ กล่าวคือ กรณีที่เลขาธิการ ป.ป.ส. ได้ส่งเรื่องคดีริบทรัพย์สินไปให้พนักงานอัยการเพื่อให้อื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบ ทรัพย์สินนั้นและศาลก็ได้มีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวไปแล้ว ปรากฏต่อมาว่าทางเลขาธิการ ป.ป.ส. ได้แจ้งไปยังพนักงานอัยการว่าทรัพย์สินที่ได้ขอให้ริบในครั้งแรกนั้นได้มีข้อเท็จจริง เปลี่ยนแปลงไปและไม่ขอริบทรัพย์สินในบางรายการ กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการไม่สามารถ ดำเนินการใดๆ ต่อไปได้ ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ได้เสนอให้พนักงาน อัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สิน มีจำนวน 10 รายการ จนกระทั่งศาลได้มีคำสั่งให้ริบ ทรัพย์สินทั้ง 10 รายการดังกล่าวแล้วและเลขาธิการได้แจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อขอ เปลี่ยนแปลงทรัพย์สินที่ขอให้ริบ กล่าวคือ จากจำนวน 10 รายการที่ขอให้ริบเปลี่ยนเป็นให้ริบ เพียง 7 รายการเท่านั้น ดังนี้เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ริบแล้วก็ไม่อาจดำเนินการขอแก้ไขคำร้องและ ขอให้ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมได้ แต่ถ้าคดีมาตรการยังอยู่ระหว่างพิจารณาในศาล ชั้นต้นและมีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นก็สามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขคำร้องในคดีมาตรการได้

อย่างไรก็ตามแม้จะมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมา บังคับใช้กับการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในข้อ 4.2.1 รวมทั้งในกรณี ปัญหาดังกล่าวนี้ด้วย ที่สามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการ

ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินที่จะคืนนั้นอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานอื่นตามพระราชบัญญัติฟอกเงินดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าจะเป็นการเพิ่มภารกิจโดยใช้เหตุให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งในการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดนี้สามารถกระทำได้ตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว อีกทั้งการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินโดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ย่อมรู้ถึงที่มาที่ไปของแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นดีกว่าการถ่ายโอนข้อมูลทั้งหมด ให้แก่คณะกรรมการธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการที่จะต้องศึกษาข้อมูลที่ได้รับมาจากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินนั้นทั้งหมด ทำให้ล่วงเลยระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินโดยพนักงานอัยการไปโดยเปล่าประโยชน์ และมีได้เป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลที่สามผู้สุจริตอย่างแท้จริง ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมที่ล่าช้า คือความอยุติธรรม”

เมื่อเปรียบเทียบการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกา จากที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ากฎหมายยาเสพติดของสหรัฐทั้งกฎหมายสารควบคุม The Controlled Substances Act (CSA) และกฎหมายว่าด้วยองค์กรที่ใช้อิทธิพลในทางทุจริตและผิดกฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO) ต่างมีทั้งการริบทรัพย์สินทางแพ่งและการริบทรัพย์สินทางอาญามาใช้ด้วยกัน โดยกระบวนการริบทั้งสองต่างเป็นอิสระซึ่งกันและกัน โดยในการริบทรัพย์สินทางอาญานั้นในกรณีที่ได้มีการฟ้องคดีอาญาแล้ว กฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดฟ้องคดีแพ่งเรียกทรัพย์สินคืนจนกว่าการพิจารณาคดีอาญาจะเสร็จสิ้น เพื่อให้ผลคดีไม่ลักลั่นและมีให้การดำเนินคดีเสียหาย เว้นแต่จะร้องขอพ่วงเข้ามาภายหลังในศาลที่พิจารณาคดีอาญานั้น ซึ่งหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ริบตกเป็นของรัฐแล้ว กระบวนการริบทรัพย์สินทางอาญาก็จะเป็นกึ่งกระบวนการทางแพ่ง (quasi civil phase) โดยบุคคลที่สามซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ริบจะถูกแจ้งสิทธิให้ทราบ และการพิจารณาคำร้องขอคืนทรัพย์สินจะยึดหลักน้ำหนักพยานหลักฐานที่มากกว่าเป็นสำคัญ (preponderance of the evidence) โดยศาลอาจสั่งคืนทรัพย์สินที่ริบไว้แล้วได้ในกรณีที่ขณะเกิดการกระทำความผิดทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ร้องมิใช่ของผู้กระทำความผิด เพราะการริบทรัพย์สินของบุคคลที่สามจะเป็นไปตามหลักการริบทรัพย์สินทางแพ่ง หรือผู้ร้องขอเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตมีคำตอบแทนและขณะที่รับโอนไม่มีเหตุเชื่อว่าจะทรัพย์สินนั้นอยู่ในข่ายที่ถูกริบ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการริบทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกาแม้รัฐบาลไม่สามารถริบทรัพย์สินทางอาญาได้แต่กฎหมายสหรัฐอเมริกาก็ได้บัญญัติให้อำนาจอรัฐในการเลือก

รับทรัพย์สินทางแพ่งได้และนอกจากนี้ในสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้รัฐบาลเลือกรับทรัพย์สินทางใดทางหนึ่งระหว่างทางแพ่งหรือทางอาญา กล่าวคือ รัฐบาลอาจเลือกใช้การรับทรัพย์สินทางแพ่งหรือทางอาญาก็ได้ ฉะนั้นจึงไม่มีการจำกัดขอบเขตในการดำเนินกระบวนการรับทรัพย์สินและขอบเขตของระยะเวลาในการรับทรัพย์สินของรัฐ ทำให้การบังคับใช้มาตรการรับทรัพย์สินของประเทศสหรัฐอเมริกามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดและสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ลดลงได้

จะเห็นได้ว่าการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย โดยการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติมาตรการระงับดังกล่าวจึงไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของอายุความในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สิน ดังที่ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้น จำต้องนำพระราชบัญญัติพอกเงินมาใช้บังคับเพื่อรับทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป ดังนี้เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการรับทรัพย์สินในคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าวมีความยืดหยุ่นและสามารถรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้อย่างเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยควรนำเอาแนวทางในการรับทรัพย์สินคดียาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ดังกล่าวข้างต้น

4.2.3 ปัญหาการเลือกใช้กฎหมายกรณีที่สามารถรับทรัพย์สินในคดียาเสพติดได้ตามกฎหมายหลายฉบับ

การรับทรัพย์สินอันเป็นของกลางในคดียาเสพติดนั้นกฎหมายกำหนดให้รับได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 102 และตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 แต่ทรัพย์สินในมาตรา 30 ดังกล่าวนี้นับได้บัญญัติครอบคลุมถึงของกลางที่เป็นทรัพย์สินที่ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ได้แก่ ของกลางที่เป็นยาเสพติดทุกชนิด แต่ของกลางเหล่านี้เป็นทรัพย์สินที่ศาลมีอำนาจรับได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 102 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มาตรา 116 ได้อยู่แล้ว ดังนั้นการขอรับของกลางที่เป็นยาเสพติดทุกชนิด พนักงานอัยการจึงต้องขอให้ศาลสั่งรับในคดียาเสพติด ไม่ใช่กรณีที่พนักงานต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งรับตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว

ส่วนทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายกำหนดให้รับได้ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

ปัญหาในข้อนี้พนักงานอัยการจะนำหลักทั่วไปในการรับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 อันเป็นกฎหมายทั่วไป (lex generalis) ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันกับบทบัญญัติในมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาปรับใช้กับทรัพย์สินของกลางที่เข้าหลักเกณฑ์ในการรับทรัพย์สินตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อันเป็นกฎหมายพิเศษ (lex-specialis) ได้หรือไม่นั้นต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายทั่วไปและบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายพิเศษใช้บังคับอยู่ในเวลาเดียวกันในเรื่องเดียวกันหรือไม่ ถ้าบทบัญญัติทั้งที่เป็นกฎหมายทั่วไปและที่เป็นกฎหมายพิเศษใช้บังคับอยู่ในเวลาเดียวกันในเรื่องเดียวกัน ก็ต้องใช้กฎหมายพิเศษโดยไม่ใช้บทกฎหมายทั่วไป เพราะในหลักแห่งกฎหมายอาญาจะอาศัยหลักที่ว่า "กฎหมายพิเศษยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไป"

และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 (1) ซึ่งบัญญัติให้รับ "ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด" กับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว ตามมาตรา 30 วรรคแรก ที่ได้บัญญัติให้รับ "ทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด..... หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด....." จะเห็นได้ว่ามีข้อความที่เหมือนกัน จึงเป็นกรณีที่บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นบทกฎหมายทั่วไปและบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษใช้บังคับอยู่ในเวลาเดียวกันในเรื่องเดียวกัน จึงต้องใช้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติมาตรการดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษตามหลักดังกล่าวข้างต้น

และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติพระราชบัญญัติมาตรการฯฉบับดังกล่าว มาตรา 30 วรรคสอง ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน มายื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่ง โดยไม่ว่าจะปรากฏตัวบุคคลซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้พระราชบัญญัติมาตรการ มาตรา 30 วรรคสาม ยังกำหนดให้ผู้อ้างตัวเป็นเจ้าของต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ตนไม่มีโอกาสทราบหรือไม่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดและจะมีการนำเอาทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามที่กฎหมายกำหนดศาลจะมีคำสั่งรับทรัพย์สินนั้นเมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันแรกของการประกาศในหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งในกรณีนี้เจ้าของทรัพย์สินจะอ้างว่ามีมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดและร้องขอคืนทรัพย์สินภายในหนึ่งปีนับแต่วันมีคำพิพากษาถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 ไม่ได้

จะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการไม่สามารถเลือกปรับใช้กฎหมายเพื่อขอให้ศาลสั่ง ธิปไตยทรัพย์สินในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นเข้าหลักเกณฑ์ที่จะขอทรัพย์สินได้ทั้งตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 33 (1) หรือตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 102 อันเป็น หลักทั่วไปได้ เพราะพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด มาตรา 30 อันเป็นกฎหมายพิเศษได้ยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปและเห็นว่าพนักงาน อัยการจะต้องขอให้ศาลสั่งทรัพย์สินตาม มาตรา 30 เท่านั้นตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น อีกทั้ง การที่ศาลจะสั่งทรัพย์สินนั้นหรือไม่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาสั่งตามพยานหลักฐาน ที่ปรากฏในสำนวน ประกอบกับถ้อยคำในมาตรา 30 ดังกล่าว ก็บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ พนักงานอัยการไว้โดยชัดแจ้ง ไม่เปิดโอกาสให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจไม่ยื่นคำร้องได้ ดังนั้นหากจะแปลถ้อยคำในตัวบทขยายความให้พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจก็จะไม่ตรงกับ เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

ปัญหาดังกล่าวนี ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. จะ จับกุมผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และทำการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในคดีอาญาหลัก เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีหลักต่อศาลและขอให้ศาลมีคำสั่งทรัพย์สินของกลางนั้น ตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 102 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32,33 ซึ่งทรัพย์สินที่ไม่สามารถปรับได้ตามประมวลกฎหมายอาญาก็จะนำมาปรับตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรา 27 และ มาตรา 30 ต่อไป โดยคำร้องขอทรัพย์สินในคดีมาตรการจะแยกเป็นอีกสำนวนหนึ่งต่างหาก จากคดีหลัก ซึ่งก่อนที่คณะกรรมการตรวจสอบสวนทรัพย์สินจะยื่นสำนวนตรวจสอบสวนทรัพย์สินให้แก่ พนักงานอัยการเพื่อให้นักอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งทรัพย์สินนั้น ในชั้นคณะกรรมการได้เปิด โอกาสให้เจ้าของที่แท้จริงมายื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ โดยแสดงพยานหลักฐานที่ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวนั้น

หากสามารถแสดงพยานหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เวลานั้นไม่ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คณะกรรมการจะคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของที่ แท้จริง หากไม่สามารถคัดค้านได้คณะกรรมการจะสั่งยึดอายัดทรัพย์สินนั้นแล้วนำเสนอให้ พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งทรัพย์สินนั้นต่อไป อีกทั้งบุคคลที่สามยังสามารถยื่นคำ ร้องขอคืนทรัพย์สินนั้นในชั้นศาลได้ บุคคลที่สามซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิยื่นคำร้อง ขอคืนทรัพย์สินได้ก่อนคดีถึงที่สุดโดยแสดงให้ศาลเห็นว่า (1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้น ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และ

ได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ¹⁰⁶ หากสามารถพิสูจน์ได้ดังที่กล่าวนั้นศาลก็จะสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่บุคคลที่สามารถนั้นต่อไป

นอกจากนี้ในการไต่สวนเพื่อริบทรัพย์สินในคดีมาตรการนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่ายังไม่มี ความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งเมื่อศาลได้ทำการไต่สวนคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการฉบับดังกล่าวเสร็จแล้ว ปกติศาลจะมีคำสั่งเกี่ยวกับ ทรัพย์สินตามคำร้องแต่ละรายการหรือทั้งหมดต่อไปทำนองเดียวกับการขอริบทรัพย์สินตามมาตรา 30,31 แต่เนื่องจากมาตรา 32 กำหนดว่าในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาในชั้น พนักงานอัยการ หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใดไม่ว่าจะเป็นการเพราะกรณี พยานหลักฐานไม่อาจรับฟังได้หรือเป็นเพราะกรณียกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยก็ตาม ให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นรวมทั้งทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ยึดหรือ อายัดไว้เนื่องจากเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสิ้นสุดลง

ส่วนทรัพย์สินที่ไม่ปรากฏเจ้าของที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พนักงาน อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในกรณีที่ไมอาจดำเนินคดีได้ภายในสองปีนับแต่วันที่ การกระทำความผิดเกิดและไม่อาจจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ให้ทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นตกเป็นของกองทุนฯ แต่ถ้าไม่อาจ ดำเนินคดีต่อไปได้เพราะเหตุที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดถึงแก่ความตายให้ทรัพย์สินตกเป็นของ กองทุนฯ เว้นแต่ภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นถึงแก่ความตายและทายาท ของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยสุจริตและมี ค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะก็ให้คืน ทรัพย์สินนั้นให้แก่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้น

จากมาตรา 32 ดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีที่ศาลจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินตาม มาตรา 27, 29 ได้นั้นควรจะต้องรอผลคดีอาญาหลักให้ถึงที่สุดก่อน ว่าในคดีหลักศาลพิพากษา ลงโทษจำเลยหรือยกฟ้องและคดีสิ้นสุดแล้วหรือไม่ เนื่องจากขอบเขตของการยึดและอายัด

---

¹⁰⁶พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 29

ทรัพย์สินตามมาตรา 27 มีความกว้างขวางมาก (ดังที่ได้ทำการศึกษาในข้อ 4.1.4.1) อาจกระทบถึงสิทธิของบุคคลภายนอก ดังนั้นหากศาลชั้นต้นพิจารณาคดีขอรับทรัพย์สินไปเสร็จสิ้นแล้วแต่คดีหลักยังไม่ถึงที่สุด ศาลชั้นต้นก็ยังไม่ควรมีคำสั่งในคดีขอรับทรัพย์สินนั้น เพราะอาจขัดต่อ มาตรา 32 จึงเป็นข้อจำกัดว่า เมื่อได้สอบสวนคดีขอรับทรัพย์สินตามมาตรา 27, 29 เสร็จแล้วก็ต้องจัด รายงานกระบวนการพิจารณาแสดงเหตุที่ยังไม่อาจมีคำสั่งได้ว่า เนื่องจากคดีหลักที่จำเลยถูกฟ้องยังไม่ถึงที่สุด แต่ถ้าคดีหลักของจำเลยถึงที่สุดแล้วให้ดูผลของคดีประกอบการทำคำสั่ง หากคดีหลักถึงที่สุดโดยศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยรายใด การยึดอายัดทรัพย์สินของจำเลยรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจำเลยรายนั้นเป็นอันสิ้นสุดลง ตามมาตรา 32 ศาลก็ต้องมีคำสั่งยกคำร้องนั่นเอง

สำหรับในกรณีศาลเลื่อนการมีคำสั่งในคดีรับทรัพย์สินออกไป ควรใช้วิธีการเลื่อนคดีไปนัดพร้อมเพื่อรอฟังผลจากคดีหลัก ตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมอาจเป็นทุกสองเดือนหรือห้าเดือน ทั้งนี้แล้วแต่กรณี มิใช่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีชั่วคราว เพราะมิฉะนั้นอาจทำให้หลงลืมโดยมิได้มีการติดตามผลในเรื่องนี้ จนเวลาล่วงเลยผ่านไปหลายปีจนคดีหลักถึงที่สุดแล้ว แต่ศาลก็ยังมีได้ดำเนินการใดๆ ในเรื่องการมีคำสั่งขอรับทรัพย์สิน อันจะส่งผลเสียก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็นต่อส่วนวนคดีเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับในกรณีที่ศาลได้ทำการไต่สวนคดีทรัพย์สินไปก่อนที่คดีหลักยังไม่ถึงที่สุด คดีรับทรัพย์สินก็ค้างค้ำงอยู่ที่ศาลชั้นต้นอาจทำให้เอกสารที่ได้ทำการไต่สวนไปก่อนแล้วนั้นอาจเกิดการสูญหายและก่อให้เกิดความเสียหายต่อคดีรับทรัพย์สินได้โดยง่าย

นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษา ลงโทษผู้กระทำความผิดและสั่งให้รับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ในคดีหลักแล้ว ก็จะเปิดโอกาสให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง ได้มายื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินของกลางในคดีหลัก ศาลจำต้องทำการพิจารณาคำร้องขอคืนของกลางในคดีหลัก และขณะเดียวกันในคดีมาตรการศาลก็ต้องดำเนินการไต่สวนโดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่สาม มายื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินที่คณะกรรมการได้ยึดไว้ ซึ่งกรณีนี้ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการไต่สวนคำร้องขอคืนทรัพย์สินถึงสองครั้งในคดีเดียวกัน อีกทั้งเป็นการลิดรอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลที่สามผู้สุจริตที่จะสามารถยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดี และที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ในชั้นคณะกรรมการ ก่อนที่คณะกรรมการจะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินและเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งรับทรัพย์สินนั้นต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรนำทรัพย์สินในบัญชีของกลางในคดีหลักไปรวมไว้ในคดีมาตรการ ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากซ้ำซ้อนต่อศาลในการไต่สวนคำร้องขอคืนทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 และในคดีมาตรการตามมาตรา 27, 29 อีกทั้ง

สามารถทำการไตสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้ทำการยึดอายัดไว้นั้นไปได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การ
ไตสวนเพื่อทรัพย์สินในคดีมาตรการมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และเป็นการให้
ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่บุคคลที่ตามมายื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินในชั้นของคณะกรรมการอัน
เป็นการกลั่นกรองทรัพย์สินที่รีบก่อนที่จะเสนอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นใน
ชั้นศาลซึ่งจะต้องรอให้คดีหลักถึงที่สุดเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกระบวนการทรัพย์สินใน
คดีอาชญากรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

PAYAP UNIVERSITY